

ΕΣΘΗΡ ΣΟΛΟΜΩΝ
Επίκουρη Καθηγήτρια Μουσειολογίας
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΚΑΙ
ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

2020

Η **Εσθήρ Σολομών** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Μουσειολογίας στο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Σπούδασε αρχαιολογία, μουσειολογία και κοινωνική ανθρωπολογία στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Φλωρεντίας, Sheffield και Λονδίνου (UCL). Έχει εργαστεί ως μουσειολόγος και επιμελήτρια εκθέσεων σε μουσεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό και έχει εκπονήσει σειρά μελετών, δημοσιευμένων σε πρακτικά συνεδρίων, διεθνή και ελληνικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους, ενώ έχει διδάξει μουσειολογία, επιμέλεια εκθέσεων και εφαρμοσμένη δημόσια ιστορία στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και το μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Δημόσια Ιστορία» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Από το 2018 συντονίζει το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων «Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις». Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τις μουσειακές αναπαραστάσεις του παρελθόντος, την επιμέλεια εκθέσεων, τον πολιτιστικό τουρισμό, τη δημόσια ιστορία, τη μουσειακή εκπαίδευση, τις υλικές αποτυπώσεις της κοινωνικής μνήμης και ταυτότητας, καθώς και τις κοινωνικές και πολιτικές χρήσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το βιβλίο της *Contested Antiquity: Archaeological Heritage and Social Conflict in Greece and Cyprus* εκδόθηκε πρόσφατα στις ΗΠΑ από τον εκδοτικό οίκο Indiana University Press (Φεβρουάριος 2021).

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: *estersol@hotmail.com*
 esolomon@cc.uoi.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΣΠΟΥΔΕΣ

1.1.ΕΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (1994-2009)

2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

A. ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΜΟΥ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (1994-2009)

B. ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΟΡΙΣΜΟ ΜΟΥ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ (2011 – 2020)

B.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ (2011-2020)

B.1.A. ΣΕ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- I. Διδασκαλία στο Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (28/2/2011 μέχρι σήμερα)
- II. Διδασκαλία (με ανάθεση) στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα (Οκτώβριος 2013-Σεπτέμβριος 2014)
- III. Σχεδιασμός και επίβλεψη μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών σε μουσεία και μνημεία των Ιωαννίνων
- IV. Ομιλίες προσκεκλημένων επιστημόνων στο πλαίσιο των μαθημάτων μου (επιλογή)
- V. Διοργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών και εκπαιδευτικών ασκήσεων σε μουσεία, biennale και περιοδικές εκθέσεις μουσείων και γκαλερί για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές
- VI. Συμμετοχή σε διοικητικές επιτροπές
- VII. Εποπτεία φοιτητών κατά την πρακτική τους άσκηση
- VIII. Εποπτεία πτυχιακών εργασιών

B.1.2. ΣΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

I. Ερευνητική και διδακτική δραστηριότητα:

1. Διδασκαλία στο ΜΠΣ «*Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης- Επιμέλεια Εκθέσεων*».
2. Επίβλεψη διπλωματικών εργασιών (επιλογή):
3. Μέλος τριμελών επιτροπών εποπτείας και εξέτασης διπλωματικών εργασιών μεταπτυχιακών φοιτητών
4. Επίβλεψη διδακτορικών διατριβών και συμμετοχή σε τριμελείς επιτροπές διδακτορικών διατριβών:

5. Μέλος επταμελών επιτροπών εξέτασης διδακτορικών διατριβών:
6. Μέλος τριμελών επιτροπών επίβλεψης και εξέτασης διπλωματικών εργασιών μεταπτυχιακών φοιτητών άλλων Τμημάτων ή άλλων Πανεπιστημίων
7. Εποπτεία φοιτητών κατά την καταγραφή συλλογών, τη συγκρότηση αρχείων προφορικών μαρτυριών και την επιμέλεια μόνιμων εκθέσεων και συλλογών
8. Κατάρτιση προγράμματος νέου ΜΠΣ

B.2. ΕΠΙΜΕΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ (2010-2020)

- I. Επιμέλεια και συνεπιμέλεια εκθέσεων, μουσειολογικές μελέτες
- II. Εικαστικά project: διοργάνωση/συμμετοχή
- III. Μουσειακές ακτιβιστικές δράσεις: Διοργάνωση/ συμμετοχή

B. 3. ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- I. Διοργάνωση συμποσίων, σεμιναρίων, διαλέξεων
- II. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής συνεδρίων
- III. Εταίρος του Βρετανικού Μουσείου (ITP 2015)
- IV. Σύμβουλος/ συνεργάτης μουσειακών οργανισμών
- V. Αξιολογήτρια χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προτάσεων
- VI. Επιστημονική υπεύθυνος
- VII. Συμμετοχή σε ερευνητικές ομάδες και επιστημονικές ενώσεις
- VIII. Κριτής και αναγνώστης πανεπιστημιακών εγχειριδίων και άρθρων (peer-reviewer), μέλος συντακτικών επιτροπών επιστημονικών περιοδικών για θέματα μουσειολογίας, σπουδών υλικού πολιτισμού και πολιτιστικής διαχείρισης

3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ (1997-2020)

- I. Συμμετοχές με εισήγηση σε διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις
- II. Συμμετοχές (χωρίς εισήγηση) σε διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις (επιλογή)

4. ΟΜΙΛΙΕΣ - ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ – ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ (2004-2020)

- I. Ανοιχτές ομιλίες –διαλέξεις (επιλογή)
- II. Σεμινάρια σε μεταπτυχιακά προγράμματα άλλων Πανεπιστημίων και ακαδημαϊκά θερινά σχολεία

III. Διοργάνωση σεμιναρίων και εκπαιδευτικών εργαστηρίων για μη-φοιτητικό κοινό (workshop)

5. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

A. ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

B. ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

Γ. ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Δ. ΣΕ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

Ε. ΠΟΣΤΕΡ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΣΤ. ΕΡΓΟ ΥΠΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

6. ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

A. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

B. ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Γ. ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

Δ. ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ε. ΣΕ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

ΣΤ. ΠΟΣΤΕΡ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ζ. ΕΡΓΟ ΥΠΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

1. ΣΠΟΥΔΕΣ

- 1992** **Πτυχίο Αρχαιολογίας** από το Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.
(Τιμητική Υποτροφία I.K.Y 1988-1989).
- 1992** Πρόγραμμα **ERASMUS**. Πανεπιστήμιο Φλωρεντίας, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Αρχαιολογίας.
- 1994** **Μεταπτυχιακό δίπλωμα (MASTER) στην Προϊστορική Αρχαιολογία** (Master of Arts in Archaeology and Prehistory). Πανεπιστήμιο του Sheffield, Τμήμα Αρχαιολογίας.
- 1997** **Δίπλωμα στη Διοίκηση και Οργάνωση Μουσείων και Πινακοθηκών** (Diploma di Specializzazione in Museologia per Tecnico-Gestore Musei e Pinacoteche). Università Internazionale dell'Arte, Φλωρεντία. (Υπότροφος του ιταλικού κράτους).
- 1999** **Μεταπτυχιακό δίπλωμα (MASTER) στη Μουσειολογία** (Master of Arts in Museum Studies). Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (University College London). (Υπότροφος του I.K.Y στο γνωστικό αντικείμενο της Μουσειολογίας).
- 2007** **Διδακτορικό δίπλωμα (PhD)** στην Ανθρωπολογία του Μουσείου. (PhD in Museum Anthropology). Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (University College London). (Υπότροφος του I.K.Y στο γνωστικό αντικείμενο της Μουσειολογίας).

1.1. ΕΙΔΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

(1994-2009)

[επιλογή]

1. «Χρήση των πολυμέσων σε πολιτιστικούς οργανισμούς». Μεταπτυχιακή επιμόρφωση (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1994, 300 ώρες. Υπουργείο Παιδείας [ΚΕ.ΜΕ.Α] και Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών).
2. «Οικονομία και Πολιτισμός». Μεταπτυχιακά σεμινάρια. (Fabbrica Europa, Φλωρεντία, χειμώνας 1996-1997).
3. «Αναγεννησιακή γλυπτική και σχολικό κοινό». Σεμινάριο του Εκπαιδευτικού Τμήματος της Πινακοθήκης Uffizi. (Φλωρεντία, Φεβρουάριος 1998).
4. Κατάρτιση ξεναγών σε απτικές εκθέσεις (*visite tattili*) για επισκέπτες τυφλούς ή με προβλήματα όρασης. Οργάνωση: Εταιρεία V.A.M.I. (Volontari Associati Musei Italiani), Μουσείο Marino Marini. (Φλωρεντία, φθινόπωρο-χειμώνας 1996-97).
5. Συμμετοχή στο εργαστήριο «*Quale pubblico per il museo?*» - Ιταλοί και Γάλλοι επιμελητές μουσείων συζητούν για τον προσδιορισμό του μουσειακού κοινού και τις τεχνικές προσέγγισής του. Bologna, Μάρτιος 1997.
6. Εκπαίδευση των νέων αρχαιολόγων-μουσειολόγων, μονίμων υπαλλήλων της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2006).
7. Σεμινάρια του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης για εργαζομένους του δημοσίου τομέα: «*Πολιτιστική Πολιτική και Εξωτερικές Σχέσεις*» (24 ώρες, Φλεβάρης 2006) και «*Δημόσια Διοίκηση και Πολιτιστική Διαχείριση*» (40 ώρες, Μάιος 2006).
8. Συμμετοχή σε αρχαιολογικές ανασκαφές:
 - Στο LECCE ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΙΤΑΛΙΑΣ (Ανασκαφή και επιφανειακές έρευνες στη Μεσαπτική θέση Vaste στο Salento, με το Τμήμα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Lecce, υπό τον καθ. Francesco d'Andria, καλοκαίρι 1991).
 - Στην ΑΝΩ ΤΟΥΜΠΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και την ΠΟΤΙΔΑΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (1989-91, ΙΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης, υπεύθυνος Κων/νος Σουρέφ).

- Στο ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, καθ. Σ. Δάκαρης, καλοκαίρι 1992).
- ΕΡΕΥΝΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΕΔΙΟΥ στο South Yorkshire της Αγγλίας (Πανεπιστήμιο Sheffield, 1993-94).
- ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΝΕΓΕΒ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ
(Ανασκαφή στη βυζαντινή θέση Horvat Karkur υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Χριστιανικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Beersheva, Pau Figueras, καλοκαίρι 1994 και 1995).

2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Α. ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΜΟΥ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

(1994-2009)

[επιλογή]

- 1994-1996** Αρχαιολόγος στο Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού (Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων). Σχεδιασμός διαπολιτιστικών μουσειοπαιδαγωγικών δράσεων για παιδιά μουσουλμανικών οικογενειών σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία του ιστορικού κέντρου της Αθήνας (Μουσείο Αρχαίας Αγοράς, Κεραμεικός, Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων, Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Μουσείο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής κ.ά) [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]
- 1994-1996** Συντάκτης στην Παιδική Εγκυκλοπαίδεια OXFORD-ΠΑΤΑΚΗΣ.
- 1997-1998** Μουσειολόγος με σύμβαση εργασίας στο Μουσείο της Οικίας του Μιχαήλ Αγγέλου στη Φλωρεντία (Museo Ente Casa Buonarroti, σε συνεργασία με το 'Bargello' - Εθνικό Μουσείο Γλυπτικής, την Galleria dell' Accademia, και τα παρεκκλήσια των Μεδίκων (Capelle Medicee-Sagrestia Nuova).
- 1996-1997** Μουσειολογική επιμέλεια της έκθεσης "Mani che Vedono" στο Santo Spirito της Φλωρεντίας (Μάιος 1997) με θέμα τη φλωρεντινή αναγεννησιακή γλυπτική. Διοργάνωση των απτικών ξεναγήσεων και επιστημονική επιμέλεια του τμήματος της έκθεσης που αφορούσε τα έργα του Μιχαήλ Αγγέλου. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]
- 1996-1998** Μουσειολόγος της Εταιρείας V.A.M.I. (Volontari Associati Musei Italiani, Εταιρεία Εθελοντών Ιταλικών Μουσείων), στον τομέα διοργάνωσης εκθέσεων για τυφλούς επισκέπτες. Σχεδιασμός απτικών δραστηριοτήτων στο Μουσείο Σύγχρονης Γλυπτικής 'Marino Marini', στο Μουσείο του Καθεδρικού Ναού (Museo dell' Opera del Duomo)

και τον ναΐσκο του Αλμπέρτι (Tempietto del Santo Sepolcro) του Palazzo Rucellai, Φλωρεντία.

1997-1999 Συνεπιμέλεια των εκθέσεων: «Egyptomania» (Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, UCL), «100 years of the Valentine's Park» (Redbridge Museum, London, ως ασκούμενη μουσειολόγος).

2002 Συντάκτης του τόμου ΕΛΛΑΔΑ, τελευταία έκδοση της Εγκυκλοπαίδειας «ΔΟΜΗ».

2004-2005 Συμμετοχή στην επιστημονική ομάδα σύνταξης του περιοδικού κοινωνικών επιστημών «Κριτική Διεπιστημονικότητα» των εκδόσεων *Σαββάλας*.

2004-2005 Μουσειολογική επιμέλεια της ψηφιακής τεκμηρίωσης και εικονικής έκθεσης των συλλογών του Λαογραφικού μουσείου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (υπεύθυνη ερευνητικού έργου: Καθ. Βασιλική Ρόκου).

Δεκέμβριος 2005 Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (κατόπιν γραπτού διαγωνισμού ΑΣΕΠ)

- Φεβρουάριος 2011

Άσκηση μουσειολογικού έργου στους ακόλουθους τομείς δράσης του Μουσείου: Επιμέλεια περιοδικών εκθέσεων, συγκρότηση εποπτικού υλικού, σχεδιασμός πολιτιστικών και μουσειοπαιδαγωγικών δράσεων για το ενήλικο κοινό, ερμηνεία συλλογών, οργάνωση σεμιναρίων, ημερίδων και θεματικών διαδρομών στις μόνιμες συλλογές του Μουσείου, προβολή του μουσειακού έργου, σχεδιασμός και διεξαγωγή ερευνών κοινού, κατάρτιση προτάσεων συνεργασίας με φορείς της Ελλάδος και του εξωτερικού (προγράμματα της Διεύθυνσης Μουσείων του ΥΠΠΟ), υλοποίηση συνεργασιών του Μουσείου με άλλους επιστημονικούς και πολιτιστικούς φορείς, διοργάνωση ετήσιων κύκλων πολιτιστικών εκδηλώσεων (Ημέρα Μουσείων, Νύχτα Μουσείων, Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ.ά.), υπεύθυνη συνεργασίας με τον Σύνδεσμο Φίλων του Μουσείου, επόπτης ασκούμενων φοιτητών μουσειολογίας από ελληνικά και ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Μουσειολογική επιμέλεια (σχεδιασμός, υλοποίηση, επίβλεψη) των εκθέσεων:

-«Καλίνδοια: Μια αρχαία πόλη στη Μακεδονία» (Φεβρουάριος 2008).

-Έκθεση έργων μικρών διαστάσεων φοιτητών του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Σχολής Κάλων Τεχνών του ΑΠΘ (2007)

-«Μέγας Αλέξανδρος: Έργα από τις συλλογές της Μακεδονίας και εικονογραφία του Μύθου στην Ιταλία» (Μάιος 2008. Σε συνεργασία με το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης).

-«Αγρός-Οικία-Κήπος-Τόπος. Υπαίθρια έκθεση ρωμαϊκών γλυπτών στον περιβάλλοντα χώρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης» (2010).

-Μουσειολογικές σχεδιασμός, υλοποίηση και επιμέλεια της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου της Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης.

Μάιος 2009 Εκλογή (παμψηφεί) σε θέση Λέκτορα στο γνωστικό αντικείμενο της Μουσειολογίας, Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

B. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΜΟΥ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ (2011 – 2020)

Συνοπτικά:

Διδασκαλία μαθημάτων σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο (*Μουσειολογία, Διαχείριση Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Επιμέλεια Εκθέσεων, Μουσειοπαιδαγωγική*). Επίβλεψη και εξέταση διδακτορικών διατριβών, προπτυχιακών και μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών σε θέματα μουσειολογικής έρευνας. Συμμετοχή σε συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Κριτής περιοδικών και συλλογικών τόμων στα αντικείμενα της μουσειολογίας, της μουσειοπαιδαγωγικής και των σπουδών υλικού πολιτισμού. Εποπτεία πρακτικών ασκήσεων φοιτητών σε μουσεία και ιστορικούς χώρους. Διοργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων και δράσεων σε μουσεία, μνημεία και εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Επιστημονικός εταίρος του Βρετανικού Μουσείου (2015). Συμμετοχή σε επιστημονικές εταιρίες και στη συντακτική επιτροπή περιοδικών επιστημονικών εκδόσεων. Συμμετοχή σε εκλεκτορικά σώματα και διοικητικές επιτροπές του Πανεπιστημίου. Διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων, διαλέξεων, εργαστηρίων και σεμιναρίων σε συνεργασία με τα μεταπτυχιακά προγράμματα Μουσειολογίας, Πολιτιστικής Διαχείρισης κ.λπ. άλλων Πανεπιστημίων (Πάντειο, ΑΠΘ, Πελοποννήσου, Χαροκόπειο κ.α.), με μουσεία, Δήμους, Εφορείες Αρχαιοτήτων, Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων, το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), τον Σύλλογο Ελλήνων Αρχαιολόγων, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών κ.ά. Επιμέλεια εκθέσεων και μουσειολογικός σχεδιασμός μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων. Διδασκαλία σε άλλα πανεπιστημιακά τμήματα (ΑΣΚΤ, ΑΠΘ, Δημοκρίτειο).

B.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ (2011-2020)

A. ΣΕ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

I. Αυτόνομη διδασκαλία στο Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (28/2/2011 μέχρι σήμερα)

1. Επιμέλεια Εκθέσεων (ΣΤ΄ εξάμηνο - υποχρεωτικό)

Περιγραφή:

Πώς στήνουμε μια έκθεση; Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με όλα τα στάδια που αφορούν στην οργάνωση, τον πρακτικό και νοηματικό σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη λειτουργία αλλά και την αξιολόγηση μιας έκθεσης. Αξιοποιούνται στην πράξη θεωρητικοί προβληματισμοί γύρω από την αναπαραστατική λειτουργία και ερμηνευτική προσέγγιση των εκθέσεων, ζητήματα εκθεσιακής

αφήγησης και παραγωγής εποπτικού υλικού αλλά και θέματα μουσειογραφικών επιλογών που σχετίζονται με την οργάνωση του εκθεσιακού χώρου, την αισθητική της έκθεσης, την πορεία των επισκεπτών, τη λειτουργία του φωτισμού, τη χρήση προθηκών και εποπτικών επιφανειών, τη δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού κλπ. Στη διάρκεια του εξαμήνου, οι φοιτητές, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και τις επαγγελματικές τους φιλοδοξίες, αναλαμβάνουν ρόλους σε ένα μικρό εκθεσιακό έργο και καταθέτουν τον προβληματισμό τους σε μία σύντομη αναφορά (report).

2. Μουσειολογία I (Δ΄ εξάμηνο - επιλογής)

Περιγραφή:

Το μάθημα συνιστά μια γενική εισαγωγή στο γνωστικό πεδίο της Μουσειολογίας, με σκοπό την εξοικείωση του φοιτητή με ζητήματα μουσειακής θεωρίας και πρακτικής. Επιχειρείται κριτική προσέγγιση της σημασίας, της ιστορίας και της λειτουργίας των μουσειακών αναπαραστάσεων μέσα από ποικίλες ιστορικές και ανθρωπολογικές οπτικές, ενώ οι φοιτητές μαθαίνουν για τους τρόπους διαχείρισης των μουσείων και των συλλογών τους μέσω μιας σειράς επισκέψεων σε εκθεσιακούς χώρους στα Γιάννενα, τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα. Σημαντικά θέματα που τίγονται στη διάρκεια των μαθημάτων είναι οι διαδικασίες επικοινωνίας με το κοινό, ιδεολογικά ζητήματα που σχετίζονται με την «κατανάλωση» του πολιτισμού, την εμπορευματοποίηση της μουσειακής εμπειρίας και τον ρόλο των νέων τεχνολογιών σε σύγχρονα εκθεσιακά περιβάλλοντα.

3. Μουσειολογία II - Διαχείριση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Η΄ εξάμηνο - επιλογής)

Περιγραφή:

Για όσους φοιτητές έχουν ήδη παρακολουθήσει το εισαγωγικό μάθημα της Μουσειολογίας, η Μουσειολογία II δίνει τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσα από την εξέταση διαφόρων παραδειγμάτων (πολιτιστικούς οργανισμούς, ιστορικούς χώρους, οικισμούς, τοπία, μουσεία τέχνης, ιστορικά, εθνογραφικά, λαογραφικά και αρχαιολογικά μουσεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό), εξετάζεται η σχέση της πολιτιστικής διαχείρισης με την κοινωνική ταυτότητα, την ετερότητα, τη μνήμη και τις κοινωνικές διεκδικήσεις.

4. Μουσειοπαιδαγωγική (Ζ΄ εξάμηνο. Υποχρεωτικό για την απόκτηση παιδαγωγικής επάρκειας)

Περιγραφή:

Σκοπός του μαθήματος είναι η διερεύνηση του εκπαιδευτικού ρόλου του μουσείου και ευρύτερα των εκθεσιακών οργανισμών. Συζητείται η εκπαιδευτική αξιοποίηση των αντικειμένων μιας συλλογής και οι μέθοδοι προσέγγισης του κοινού (σχολικών τάξεων, ενηλίκων, ατόμων με ειδικές ανάγκες κ.λπ.). Αναπτύσσονται αναλυτικά οι βασικές

θεωρίες μάθησης και επικοινωνίας και γίνεται εκτενής αναφορά σε στοιχεία πολιτισμικής και οπτικοακουστικής εκπαίδευσης και εγγραμματισμού, διδακτικής της τέχνης και της ιστορίας, ενώ παρουσιάζονται θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις των μουσειακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στο τέλος του εξαμήνου, οι φοιτητές σχεδιάζουν και υλοποιούν μία μουσειοπαιδαγωγική δράση για σχολικό κοινό.

Π.α. Αυτόνομη διδασκαλία (με ανάθεση) στο Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα (Οκτώβριος 2013-Σεπτέμβριος 2014)

1. Μουσειολογία Ι
2. Μουσειολογία ΙΙ

Π.β. Διδασκαλία (ως Συνεργαζόμενο Επιστημονικό Προσωπικό) στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Δημόσια Ιστορία», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Μάρτιος 2019 έως σήμερα). Εποπτεία Διπλωματικών Εργασιών (ΜΑΣΤΕΡ)

1. Εφαρμοσμένη Δημόσια Ιστορία (ΔΙΣ 61)

ΠΙ. Σχεδιασμός και επίβλεψη μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών σε μουσεία και μνημεία των Ιωαννίνων

1. **«Ιερά και Σύμβολα».** Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά Δ΄ Δημοτικού που διοργανώθηκε από προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές μου, στο πλαίσιο της ομώνυμης έκθεσης φωτογραφίας των Σ. Νεγρίν και Ι. Παναγάκου στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων (Μάιος 2011).
2. **«Υλες-Μνήμη».** Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για παιδιά Ε΄ Δημοτικού που διοργάνωσαν οι προπτυχιακοί φοιτητές μου στο πλαίσιο της ομώνυμης έκθεσης σύγχρονης Τέχνης του Τάκη Στεφάνου, στους χώρους της μόνιμης έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων (31 Μαΐου 2012).
3. **«Το Κάστρο των Ιωαννίνων: χριστιανικά, οθωμανικά και εβραϊκά μνημεία της πόλης».** Παιχνίδι θησαυρού που σχεδίασαν οι προπτυχιακοί φοιτητές μου για παιδιά 12-14 ετών (Μάιος 2013).
4. **«Παζλ: Διερευνώντας την εικαστική έκφραση».** Έκθεση και εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές ΣΤ΄ Δημοτικού που σχεδίασαν και υλοποίησαν οι προπτυχιακοί φοιτητές μου στους χώρους των εργαστηρίων του Τμήματος, στο πλαίσιο της ομώνυμης έκθεσης (Ιανουάριος 2014). [Παρουσίαση στον τοπικό

Τύπο:<http://www.epilogsmagazines.gr/viewarticle.php?productID=4005&id=379>]

5. **«Στα βήματα του Αριστοτέλη».** Παιχνίδι θησαυρού για μαθητές Γυμνασίου που σχεδίασαν οι προπτυχιακοί φοιτητές μου του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας στον αρχαιολογικό χώρο του Λυκείου στην Αθήνα (Ιούνιος 2014).
6. **«Άγγιξε την Τέχνη!».** Μουσειοπαιδαγωγκές δράσεις στην ομώνυμη εικαστική έκθεση, για κοινό με ή χωρίς προβλήματα όρασης, με σκοπό την απτική εξερεύνηση της τέχνης. Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων, 18-24 Ιανουαρίου 2016. Στα προγράμματα των φοιτητών μετείχαν μαθητές 12 δημοτικών σχολείων της πόλης, σπουδαστές ΙΕΚ και επαγγελματικών σχολών, άτομα με ειδικές ανάγκες κ.α. [Βλ. <http://www.agon.gr/news/120/ARTICLE/31844/2016-01-12.html>]
7. **«Σε ένα μουσείο... μυστικό».** Ακαδημαϊκός υπεύθυνος (σε συνεργασία με την καθ. Κ. Μπάδα) κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση από τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες στο ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης/ Επιμέλεια Εκθέσεων», Σοφία Κίγκα και Νίκη Καλογεροπούλου του πρώτου εκπαιδευτικού προγράμματος του Λαογραφικού Μουσείου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το πρόγραμμα αφορούσε την πολιτισμική σημασία της συλλογής και της δωρεάς, καθώς και τον ρόλο του μουσειακού επιμελητή στη διατήρηση του προνεωτερικού υλικού πολιτισμού. Υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή πλήθους μαθητών δημοτικών σχολείων του νομού Ιωαννίνων από τον Μάρτιο έως τον Μάιο του 2016.
[http://www.uoi.gr/gr/announcements/extended.php?post_id=7629]
8. **«Το μεγάλο ταξίδι».** Μουσειοπαιδαγωγική δράση των προπτυχιακών φοιτητών μου για τα παιδιά του διθέσιου σχολείου του χωριού Ζωοδόχος Πηγή Ιωαννίνων. Σκοπός της δράσης ήταν η εξοικείωση των μαθητών με την κοινωνική και βιοπολιτική σημασία των ανθρώπινων μετακινήσεων και τους ποικίλους λόγους που ωθούν τους ανθρώπους σε μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση μακριά από τον τόπο τους. Η δράση περιλάμβανε τον σχεδιασμό επιτραπέζιων παιχνιδιών και πρωτότυπο θεατρικό και εικαστικό παιχνίδι. Αίθουσα Εγκαταστάσεων, Σχολή Καλών Τεχνών Ιωαννίνων, 15 Δεκεμβρίου 2016.
9. **«Μήπως σε ξέρω;»** Έκθεση και μουσειοπαιδαγωγική δράση για τη σημασία της προσωπογραφίας στη ζωγραφική, τη χαρακτηριστική και τη φωτογραφία, καθώς και την εικαστική αποτύπωση της κοινωνικής ταυτότητας. Από τους τεταρτοετείς φοιτητές μου της Μουσειοπαιδαγωγικής για τους μαθητές της Α' Γυμνασίου της Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων. Αίθουσα Εγκαταστάσεων, Σχολή Καλών Τεχνών Ιωαννίνων. 13 Δεκεμβρίου 2017.

IV. Ομιλίες προσκεκλημένων επιστημόνων στο πλαίσιο των μαθημάτων μου (επιλογή)

1. Δρ. Ελένη Κοτζαμποπούλου (Αναπληρώτρια Προϊσταμένη του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Ηπειρωτικών Σπουδών): *«Μουσειολογικές παράμετροι της επανέκθεσης των μόνιμων συλλογών του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων»*. (5 Απριλίου 2011).
2. Δρ. Ιουλία Κατσαδήμα (Τμηματάρχης Μουσείων, ΙΒ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων): *«Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων - Η διοίκηση του μουσείου και η διαχείριση των συλλογών του»*. (12 Απριλίου 2011).
3. Τάκης Στεφάνου (Εικαστικός): *«Ζωγραφική και ερμηνεία (παράμετροι του εικαστικού έργου που μπορούν να αξιοποιηθούν σε ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα»*. (20 Μαρτίου και 2 Απριλίου 2012).
4. Στάθης Γκότσης (Ιστορικός, Υπεύθυνος Εκπαίδευσης, Βυζαντινό Μουσείο Ελλάδος): *«Μουσεία και διαπολιτισμικότητα»*. (14 Μαΐου 2012).
5. Δρ. Βιργινία Μαυρίκα (Ιστορικός Τέχνης, 8^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων): *«Μουσειολογικές παράμετροι της μόνιμης έκθεσης του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων»*. (27 Νοεμβρίου 2011).
6. Δρ. Βιργινία Μαυρίκα (Ιστορικός Τέχνης, 8^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων): *«Το Κάστρο των Ιωαννίνων και τα μνημεία του»* (εισαγωγή στο σχεδιασμό μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος). (21 Μαΐου 2012).
7. Αναστασία Γιοβανοπούλου (Αρχαιολόγος, Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων): *«Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δράσεις του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων»*. (10 Απριλίου 2013).
8. Γιάννης Χαμηλάκης (Καθηγητής Αρχαιολογίας Πανεπιστήμιο Southampton, Μ. Βρετανία): *«Η μνημειοποίηση της Ακρόπολης. Φωτογράφοι και αρχαιολόγοι από τον 18^ο αι έως σήμερα»*. Σεμινάριο για του μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης / Επιμέλεια Εκθέσεων». (2 Απριλίου 2014).
9. Δρ. Ντέλια Τζωρτζάκη (Μουσειολόγος, Διεύθυνση Μουσείων, ΥΠΠΟ): *«Μουσεία και Νέες Τεχνολογίες»*. (ΑΣΚΤ, 29 Μαΐου 2014).
10. Βιβή Γιούνη, Υπατία Φάκλαρη και Χρήστος Τσακούμης (Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων): *«Η Ήπειρος του Edward Lear. Επιμέλεια της ομόνομης έκθεσης και κριτικός σχολιασμός»*. (4 Ιουνίου 2014).
11. Μαρίζα Ντεκάστρο (παιδαγωγός, συγγραφέας παιδικών βιβλίων): *«Μουσείο-Τέχνη-Σχολείο»*. Σεμινάριο για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές. (20 Οκτωβρίου 2014).
12. Ζωή Καλαμάκη (Απόφοιτος του ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης- Επιμέλεια Εκθέσεων», συνεργάτης Μουσείου Ελληνικής Παιδικής Τέχνης: *«Απτικές προσεγγίσεις της ζωγραφικής: Μία μουσειοπαιδαγωγική δράση για τυφλά παιδιά στην Πινακοθήκη Χατζηκυριάκου-Γκίκα»*. (24 Νοεμβρίου 2014).
13. Στυλιάνα Γκαλινίκη (Αρχαιολόγος - Δρ. Αρχιτεκτονικής, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης): *«Σύγχρονες εικαστικές δράσεις σε αρχαιολογικά*

- μουσεία: Η περίπτωση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης*”. (10 Νοεμβρίου 2015)
14. Δέσποινα Καλεσοπούλου (Μουσειολόγος, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο): *«Σχεδιάζοντας εκθεσιακά περιβάλλοντα για παιδιά»*. (23 Νοεμβρίου 2016).
 15. Χαριτωμένη Χατζηνικολάου (Ιστορικός της Τέχνης, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Μουσείου Μπενάκη): *«Εκπαιδευτικές διαδρομές στο Μουσείο Μπενάκη. Στιγμιότυπα από τα εικαστικά»*. (30 Νοεμβρίου 2016).
 16. Άρτεμις Σταματέλου (Μουσειολόγος, υποψ. Διδάκτωρ Μουσειολογίας), *«Μουσεία και πολυαισθητηριακές προσεγγίσεις»*. Διήμερο σεμινάριο για τους φοιτητές της Μουσειοπαιδαγωγικής (13 και 14 Νοεμβρίου 2017).
 17. Κλεοπάτρα Εξάρχου (υπεύθυνη λειτουργίας Δημοτικής Πινακοθήκης Ιωαννίνων): *«Επιμελητικές πρακτικές στη Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων. Με αφορμή την έκθεση του Χρίστου Δαγκλή»* (15 Μαρτίου 2018).

V. Διοργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών και εκπαιδευτικών ασκήσεων σε μουσεία, biennale και περιοδικές εκθέσεις μουσείων και γκαλερί για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές (επιλογή)

1. Θεσσαλονίκη, 4-6 Δεκεμβρίου 2012 (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Μόνιμη Έκθεση Λευκού Πύργου, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Γκαλερί Νικολάου, Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης).
2. Αθήνα, 23-26 Νοεμβρίου 2013 (Α Μπιενάλε Αθήνας, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, Εκθεσιακοί χώροι Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, εκθεσιακός χώρος ΤΑΦ κ.α.)
3. Αθήνα, 7-10 Μαρτίου 2014. Επισκέψεις και εργαστήρια για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές του προγράμματος «Ιστορία/ Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια εκθέσεων» με θέμα την επιμέλεια εκθέσεων (Μουσείο Φ. Χαΐδεμένου, Παράρτημα Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης οδού Πανός - έκθεση «Άνθρωποι και Εργαλεία», Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «Άλεξ Μυλωνά» - αφιέρωμα στον Marcel Duchamp “ La boîte-en-valise”, Διαμόρφωση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Λυκείου Αριστοτέλους, Μουσείο Αφής Φάρου Τυφλών, Γκαλερί Ζουμπουλάκη, Χώρος Σύγχρονης Τέχνης CAMP! κ.α.
4. Αθήνα, 6-8 Μαΐου 2015. Επισκέψεις και εργαστήρια για τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών (εργαστήρια Ζωγραφικής, Γλυπτικής, Πολυμέσων, Ιστορίας της Τέχνης, ΜΠΣ «Ιστορίας και Θεωρίας της Τέχνης/Επιμέλεια Εκθέσεων»): Μουσείο Φρυσίρα, Εθνική Πινακοθήκη - Άλσος Γουδή, «Μια Στέγη για τη Σχεδία» - Έκθεση φωτογραφίας των πωλητών της Σχεδίας (περιοδικού για την ενίσχυση των αστέγων) στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών κ.α.

5. «Ο αγροτουρισμός ως εφαρμογή σύγχρονων αρχών πολιτιστικής Διαχείρισης»- Επίσκεψη και ολοήμερο εργαστήριο στον Ελαφότοπο Ζαγορίου στο αγροτουριστικό κατάλυμα «Ρόκα Ζαγόρι» με την υφάντρια Λένα Γεροθανάση, ιδιοκτήτρια του καταλύματος. Για τους φοιτητές του μαθήματος «Διαχείριση Πολιτιστικής Κληρονομιάς», Νοέμβριος 2017 και Δεκέμβριος 2018).
6. Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων. Συμμετοχή στη μουσειακή δράση με τίτλο «Η γυναίκα της ζωής μου», στο πλαίσιο της έκθεσης «Γυναίκες ακίν[νί]κητες. 17 γλυπτά της Πινακοθήκης στο Μουσείο». 1 Δεκεμβρίου 2017 (με την αρχαιολόγο-μουσειολόγο του ΑΜΙ, Σοφία Κίγκα).
7. Τριήμερη εκδρομή στην Αθήνα με σκοπό την επίσκεψη στις εκθέσεις της Documenta 14 (Κεντρικές εκθέσεις Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Ωδείο Αθηνών, Μουσείο Μπενάκη-Πειραιώς, Κήποι Βυζαντινού Μουσείου, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης κ.α.), Μάιος 2017.
8. Εξαήμερη εκδρομή στη Βενετία με σκοπό την επίσκεψη των εκθέσεων της 57ης Biennale Σύγχρονης Τέχνης, καθώς και τα ιστορικά μνημεία και συλλογές της πόλης (Galleria dell' Accademia, Scuola di San Rocco, Palazzo Ducale, Museo Peggy Guggenheim, κ.α.). Οργανωμένες περιηγήσεις, εργαστήρια, ασκήσεις φοιτητών, συζητήσεις με επιμελητές μουσείων και εκθέσεων), 10-16 Οκτωβρίου 2017.
9. Τριήμερη εκδρομή στην Αθήνα με σκοπό την επίσκεψη εκθέσεων σε μουσεία και εικαστικούς χώρους και τη συνεργασία με νέους επιμελητές (Μέγαρο Μουσικής, Νέο Μουσείο Γουλανδρή, Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Γκαλερί Καμχή κ.α.), Δεκέμβριος 2019.

VI. Συμμετοχή σε διοικητικές επιτροπές

1. Επιτροπή προγράμματος Erasmus
2. Επιτροπή Λόγου και Τέχνης
3. Επιτροπή Βιβλιοθήκης
4. Συγκλητική Επιτροπή βιβλιοθήκης
5. Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (Σ.Ε.Μ.Σ.)
6. Επιτροπή κατατακτηρίων εξετάσεων
7. Επιτροπή ΟΜΕΑ
8. Επιτροπή συγκρότησης νέου μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «*Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις*» (Νοέμβριος 2017-Απρίλιος 2018).

VII. Εποπτεία φοιτητών κατά την πρακτική τους άσκηση

Εποπτεύω έξι φοιτητές ετησίως κατά την άσκησή τους σε μουσεία, πινακοθήκες, γκαλερί και πολιτιστικούς οργανισμούς, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις συνεργάζομαι μαζί τους για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών μουσειακών δράσεων.

VIII. Εποπτεία πτυγιακών εργασιών (επιλογή):

1. Αναστασία-Μαρία Ηλιοπούλου: *«Άτομα με Αναπηρία στην Όραση και Μουσεία: Ένα απτικό πολιτισμικό ταξίδι»*. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2011).
2. Διονυσία Λεοτσινίδου: *«Η προβληματική της επιμέλειας: Πρόταση παρουσίασης της Συλλογής της Δημοτικής Πινακοθήκης Πατρών»*. (Υποστήριξη: Φεβρουάριος 2012).
3. Κατερίνα Κωνσταντίνου: *«Σχεδιαστική μελέτη εκπαιδευτικού διαδραστικού λογισμικού - Το Μαντείο της Δωδώνης»*. Το λογισμικό έχει αναπτυχθεί για οθόνη αφής και αναμένεται να αποτελέσει μέρος της έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων. (Υποστήριξη: Φεβρουάριος 2013).
4. Ισαβέλλα Τζήκα-Δέλλιου: *«Εικαστική εγκατάσταση ως παιχνίδι»*. (Σε συνεργασία με τον Κ. Μπασσάνο, Επίκουρο Καθηγητή Γλυπτικής, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2015).
5. Ίνγκε Ζλάτκου: *«Προσεγγίζοντας το παιδικό κοινό στην Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων. Ένας μουσειακός οδηγός»*. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2015).
6. Ειρήνη Χαϊδάρογλου: *«Η Biennale Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης. Ζητήματα επιμελητικής πρακτικής»*. (Υποστήριξη: Φεβρουάριος 2017).
7. Δάφνη Γλυκοφρύδη: *«Μουσεία και αυτισμός. Μια εκπαιδευτική έρευνα»*. (Υποστήριξη: Φεβρουάριος 2017).
8. Αλεξάνδρα Ζώη: *«Forced Figures - Φιγούρες εξαναγκασμού»*. Παραγωγή εικαστικού έργου ως μέρος μιας σύνθετης μουσειοπαιδαγωγικής δράσης για εφήβους. (Σε συνεργασία με τον Ε. Γκόκα, Αναπληρωτή Καθηγητή Ζωγραφικής, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Υποστήριξη: Οκτώβριος 2017).

B. ΣΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ερευνητική και διδακτική δραστηριότητα:

1. **Αυτόνομη διδασκαλία** στο ΜΠΣ Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων *«Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»*. (2011-2017). Μαθήματα:
 - I. Μουσειολογία (Β΄ εξάμηνο)
 - II. Επιμέλεια Εκθέσεων. (Γ΄ εξάμηνο).

2. Αυτόνομη διδασκαλία στο ΜΠΣ Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων **«Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις»**. (2018 έως σήμερα). Μαθήματα:

- I. Πολιτισμικές αναλύσεις του εκθεσιακού φαινομένου (Α' εξάμηνο)
- II. Επιμέλεια Λαογραφικών και Εθνογραφικών Συλλογών (Β' εξάμηνο)
- II. Σχεδιασμός εκθεσιακού πρότζεκτ (Γ' εξάμηνο).

3. Επίβλεψη διπλωματικών εργασιών (επιλογή):

- I.** Ευαγγελία Σαρηγιάννη (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Εγώ και ο Ξένος. Η διδασκαλία του πολιτισμικού τραύματος στο Δημοτικό Σχολείο. Μουσειοπαιδαγωγικές δράσεις»**. (2014)
- II.** Κώστας Γκρεμότσης (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Αναπαριστώντας τη μετανάστευση: μια μουσειολογική προσέγγιση»**. (2015)
- III.** Νίκη Καλογεροπούλου (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Μουσεία Λογοτεχνών: Από το κείμενο στο μουσείο»**. (2016)
- IV.** Ζωή Καλαμάκη (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Η αφή ως μέσον διδακτικής της τέχνης στο Μουσείο. Πρωτότυπη μουσειοπαιδαγωγική εφαρμογή για παιδιά με προβλήματα όρασης στην Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα στην Αθήνα»**. (2016)
- V.** Σοφία Κίγκα (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **"Η αρχαιολογική κληρονομιά των Ιωαννίνων και το κοινό της πόλης: Μια έρευνα κοινού"**. (2017)
- VI.** Μαρία Κακαβοπούλου (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Μουσείο Προεπαναστατικής Περιόδου Νήσου Ιωαννίνων: Μία πρόταση διαθεματικής προσέγγισης της τοπικής Ιστορίας»** (2017)
- VII.** Κατερίνα Κωσταντίνου (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Αωδώνη: Μια αρχαιολογική εθνογραφία»**. (2017)
- VIII.** Θεοδώρα Κεχαγιά (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης-Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Η πραγμάτευση της**

ευθύνης. Η διεθνής εμπειρία μουσείων και εκθέσεων του Ολοκαυτώματος». (2017)

- ΙΧ.** Ματίνα Δεδικούση (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης- Επιμέλεια Εκθέσεων»). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: *«Το Λαογραφικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Μουσειολογική Μελέτη επανέκθεσης των συλλογών του»*. (2017)
- X.** Γεράσιμος Αβρααμίδης 2020, (ΜΠΣ «Δημοσία Ιστορία», ΕΑΠ). Τίτλος Διπλωματικής: *«Αρχαιολογία και Πολιτική: Αρχαιολογικές Πρακτικές στην Ακρόπολη κατά την οθωνική περίοδο»*. (Φεβρουάριος 2020)

1. Μέλος τριμελών επιτροπών εποπτείας και εξέτασης διπλωματικών εργασιών μεταπτυχιακών φοιτητών (επιλογή):

I. Έλλη Λεβεντάκη (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης- Επιμέλεια Εκθέσεων», Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: *«Η θεσμική κριτική ως εικαστική έκφραση»*. (Φεβρουάριος 2016).

II. Μαρία Βασιλοπούλου (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης - Επιμέλεια Εκθέσεων», Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: *«Η αφηρημένη ζωγραφική στην Ελλάδα μετά το 1945. Οι πανελλήνιες εκθέσεις και οι εκθέσεις σε γκαλερί μέσα από τον λόγο των τεχνοκριτικών»* (Δεκέμβριος 2016).

2. Επίβλεψη διδακτορικών διατριβών και συμμετοχή σε τριμελείς επιτροπές διδακτορικών διατριβών:

I. Αρτεμης Σταματέλου. Προσωρινός τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *“Ιστορία, ιδεολογία και ταυτότητα των ελληνικών μουσείων τέχνης. Η Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων (1914-2010)”*. (Ως επόπτης της διατριβής)

II. Αντώνης Καναβούρας. Προσωρινός τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *«Το Μουσείο Αργυροτεχνίας Ιωαννίνων μέσα από την οπτική της εθνογραφίας και της Δημόσιας Αρχαιολογίας»*. (Ως επόπτης της διατριβής)

III. Θεοκτίστη Μισιρλόγλου. Τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *«Δωρητές-συλλέκτες έργων τέχνης στο δεύτερο μισό του 19ου και το πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Οι περιπτώσεις των Γεώργιου Αβέρωφ,*

Αλέξανδρου Σούτσου και Αντώνη Μπενάκη). (Ως μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής εκπόνησης της διατριβής). (Υποστήριξη: Σεπτέμβριος 2017).

IV. Μαρία Σβαρνιά. Προσωρινός τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *«Ελληνικά μουσεία και "δύσκολη κληρονομιά": Ρόλοι, ποικίλα κοινά και απήχηση στη συνεχώς μεταβαλλόμενη ελληνική κοινωνία»*. Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. (Ως μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής εκπόνησης της διατριβής).

V. Ελευθερία Ακριβοπούλου. Προσωρινός τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *«Τα αρχεία και η πόλη: η Θεσσαλονίκη στα χρόνια της μεταξικής δικτατορίας, της Κατοχής και του Εμφυλίου μέσα από το αρχείο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας»*. Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. (Ως μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής εκπόνησης της διατριβής).

VI. Κατερίνα Κωνσταντίνου. Προσωρινός τίτλος της διδακτορικής διατριβής: *«Μια εθνογραφία της βυζαντινής πολιτιστικής κληρονομιάς»*. Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο. (Ως μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής εκπόνησης της διατριβής).

3. Μέλος επταμελών επιτροπών εξέτασης διδακτορικών διατριβών:

I. Ιωάννης Σταυριδόπουλος. Τίτλος διδακτορικής διατριβής: *«Μνημεία του Άλλου. Η διαχείριση της οθωμανικής πολιτιστικής κληρονομιάς της Μακεδονίας από το 1912 έως σήμερα»*. (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Ιστορίας- Αρχαιολογίας. Υποστήριξη: Νοέμβριος 2015).

II. Στυλιάνα Γκαλινίκη. Τίτλος διδακτορικής διατριβής: *«Η χρήση της αρχαιότητας στη συγκρότηση της ταυτότητας μιας πόλης: Η περίπτωση των δημόσιων γλυπτών της Θεσσαλονίκης»*. (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών. Υποστήριξη: Σεπτέμβριος 2015).

III. Θεοκτίστη Μισιρλόγλου. Τίτλος διδακτορικής διατριβής: *«Δωρητές-συλλέκτες έργων τέχνης στο δεύτερο μισό του 19ου και το πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Οι περιπτώσεις των Γεώργιου Αβέρωφ, Αλέξανδρου Σούτσου και Αντώνη Μπενάκη»*. (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης. Υποστήριξη: Σεπτέμβριος 2017).

IV. Σοφία Φραγκουλοπούλου. Τίτλος διδακτορικής διατριβής: **“Η ιστορική κουλτούρα των μουσειακών αφηγήσεων. Τα κρατικά μουσεία κατά τον μεσοπόλεμο (1922-1940)”**. (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας. Υποστήριξη: Ιούνιος 2018).

4. Μέλος τριμελών επιτροπών επίβλεψης και εξέτασης διπλωματικών εργασιών μεταπτυχιακών φοιτητών άλλων Τμημάτων ή άλλων Πανεπιστημίων:

I. Βασιλική Ψιλάκη (Διατμηματικό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές»- ΕΚΠΑ). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: **«Η τραυματική μνήμη του Ολοκαυτώματος στο μουσείο και στο σχολείο»**. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2017).

II. Χριστίνα Σπαρτιώτη (Διατμηματικό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές»- ΕΚΠΑ). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: **«Η βιογραφία των αντικειμένων και ο ρόλος της συντήρησης στην προστασία και ανάδειξή της. Η περίπτωση της εκθετικής ενότητας ‘Ολοκαύτωμα’ του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας»**. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2017).

III. Ιωάννα Γκουρτζιούμη (Διατμηματικό Πρόγραμμα «Μουσειακές Σπουδές»- ΕΚΠΑ). Τίτλος Διπλωματικής εργασίας: **«Μουσείο και Τοπική Κοινωνία: Προκλήσεις, Τάσεις και Προοπτικές. Μελέτη περίπτωσης: Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής»**. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2018).

IV. Βασίλης Μποκογιάννης (Διατομιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας-Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: **«Η πρόσληψη του ζωγράφου Θεόφιλου και η έννοια του λαϊκού πολιτισμού στη γενιά του '30»**. (Υποστήριξη: Μάρτιος 2017).

V. Velta Dalanaj (Διατομιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας-Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: **«Το Παρελθόν στο Παρόν: Πολιτικές διαχείρισης των αρχαιολογικών χώρων στη μετασοσιαλιστική Αλβανία- Η περίπτωση των Αγίων Σαράντα»**. (Υποστήριξη: Οκτώβριος 2017).

VI. Ανδρέας Σταθέλος (ΠΜΣ «Δικτυακές Πόλεις και Αναπαραστάσεις», Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: **«Η χωρική διάσταση της μνήμης του εβραϊκού Ολοκαυτώματος στην πόλη του Βόλου»**. (Υποστήριξη: Ιούνιος 2018).

VII. Μαρία-Ελισάβετ Λεβειδιώτη (Διατομεακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας- Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Τίτλος διπλωματικής εργασίας: *«Μουσεία και Προφορική Ιστορία. Ανιχνεύσεις σχέσεων αντικειμένων και υποκειμένων»*. (Προγραμματισμένη υποστήριξη: Οκτώβριος 2018).

5. Εποπτεία φοιτητών κατά την καταγραφή συλλογών, τη συγκρότηση αρχείων προφορικών μαρτυριών και την επιμέλεια μόνιμων εκθέσεων και συλλογών:

I. της Συναγωγής Ιωαννίνων

II. του Λαογραφικού Μουσείου Τσαμαντά Θεσπρωτίας

III. του Λαογραφικού Μουσείου Μελιγγών Δωδώνης

IV. του Λαογραφικού Μουσείου Θεσπρωτικού Πρεβέζης

6. Κατάρτιση του προγράμματος του ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης - Επιμέλεια Εκθέσεων» (με έμφαση στην επιμέλεια εκθέσεων). Έναρξη του Προγράμματος: Οκτώβριος 2013. Συμμετοχή στη Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, στις επιτροπές εξετάσεων και βαθμολόγησης. Διεξαγωγή των συνεντεύξεων των υποψηφίων.

7. Κατάρτιση πρότασης νέου Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με τίτλο «Επιμέλεια Εκθέσεων» (ΦΕΚ 2731/Β' /13-10-2014 -Ιούνιος 2014) και «Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις» (ΦΕΚ Β 1795/2018 – Απρίλιος 2018). Το νέο ΜΠΣ λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2018, την οργάνωση του οποίου συντονίζω ως αναπληρώτρια διευθύντρια της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος.

B.2. ΕΠΙΜΕΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ (2010-2020)

Επιμέλεια και συνεπιμέλεια εκθέσεων, μουσειολογικές μελέτες

1. Μουσειολογικός σχεδιασμός, υλοποίηση και επιμέλεια της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου της Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης (Θεσσαλονίκη 2009-2011).

2. **Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Εμπεσού Αιτωλοακαρνανίας** (Δήμος Αμφιλοχίας, επιστ. υπεύθυνη, καθ. Κων/να Μπάδα, 2010). Εκπόνηση πλήρους μουσειολογικής μελέτης για λογαριασμό του Δήμου Ινάχου και του ΔΣ του Μουσείου. Η μουσειολογική μελέτη εγκρίθηκε ομόφωνα από το Συμβούλιο Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού.
3. **«Γυναίκα και Χρώμα: Έκθεση σύγχρονων εικαστικών»**. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Μάιος 2012, Επιτροπή Λόγου και Τέχνης, Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλιας»).
4. **«Η ρωμανιώτικη κοινότητα των Ιωαννίνων»**. Μουσειολογικός σχεδιασμός μόνιμης έκθεσης στο εσωτερικό της Συναγωγής Ιωαννίνων, με θέμα την ιστορία της εβραϊκής κοινότητας της πόλης. (ΜΠΣ «Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης - Επιμέλεια Εκθέσεων» του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Σεπτέμβριος 2011- Ιούνιος 2012, Σεπτέμβριος 2013-Ιούνιος 2014).
5. **«Η τέχνη στους Βαλκανικούς Πολέμους»**. Έκθεση Ελλήνων ζωγράφων του 20^{ου} αιώνα (Ροϊλός, Λύτρας, Θάλεια Φλωρά-Καραβία, Κενάν Μεσαρέ κ.α.), στο πλαίσιο του εορτασμού για τα εκατό χρόνια από τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων (Κτήριο Λέσχης Αξιωματικών Φρουράς Ιωαννίνων, Φεβρουάριος 2013).
6. **«Φόβος - Μια εικαστική πραγμάτευση»**. Την έκθεση του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης επιμελήθηκαν για λογαριασμό του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Ιούνιος 2013, Επιτροπή Λόγου και Τέχνης, Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλιας»)
[Βλ. http://www.uoi.gr/gr/announcements/extended.php?post_id=5818 και <http://www.culture.uoi.gr/index.php/fovos/eikastiki-pragmatefsi>]
7. **«The Gilliérons at Knossos. Painted visions of Minoan Crete»**. Σχεδιασμός περιοδικής έκθεσης για την αίθουσα περιοδικών εκθέσεων του Βρετανικού Μουσείου (Room 3). Η έκθεση αφορούσε τις συμπληρωμένες αναπαραγωγές μικρογραφικών τοιχογραφιών της Κνωσού, έργα του Émile Gilliéron (1850-1924) και του γιού του Émile Gilliéron fils που περιλαμβάνονται στις καταγραμμένες και ακατάγραφες συλλογές του Βρετανικού Μουσείου. Οι Gilliéron, Ελβετοί καλλιτέχνες και συντηρητές υπήρξαν από τους σημαντικότερους κατασκευαστές αντιγράφων αρχαιολογικών ευρημάτων στην Ελλάδα, κυρίως των πολιτισμών της Αιγαιακής Προϊστορίας. Η έκθεση αποσκοπούσε στη διερεύνηση της σημασίας των αντιγράφων αυτών στη διαμόρφωση των γνώσεών μας για την Εποχή του Χαλκού αλλά και στην καθιέρωση του οράματος του Arthur Evans γύρω από την τέχνη, τον υλικό πολιτισμό και γενικότερα τον χαρακτήρα της μινωικής Κρήτης. Ο σχεδιασμός της έκθεσης αποτέλεσε μέρος του International Training Programme του Βρετανικού Μουσείου και παρουσιάστηκε δημόσια τον Σεπτέμβριο του 2015.
[<https://bmtrainingprog.files.wordpress.com/2015/10/esther-room-3-pdf.pdf>]

8. «*Άγγιξε την Τέχνη*». Επιμέλεια εικαστικής έκθεσης στη Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων με σκοπό την οργάνωση απτικών περιηγήσεων και τις μετατροπές-προσαρμογές έργων των φοιτητών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για απτική πρόσληψη. Σε συνεργασία με τον κ. Παναγιώτη Γιώτη και τον Φάρο Τυφλών Ηπείρου.

[Βλ. παρουσίαση στον Τύπο: <https://www.culturenow.gr/aggikse-thn-texnh-ekthesh-kai-moyseiopaidagwgikes-draseis-sth-dhmotikh-pinakothhkh-iwanninwn/>]

9. “*Terra Incognita*”. Εικαστική έκθεση στο πλαίσιο του συνεδρίου Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2017 και της θεματικής του «Μετακινήσεις: Τόποι-Μνήμη-Υλικότητα». Σε συνεργασία με τους: Βαγγέλη Γκόκα, Αναπληρωτή Καθηγητή Ζωγραφικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Κώστα Μπασσάνο, Επίκουρο Καθηγητή Γλυπτικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Νίκο Αρτέμη, Επίκουρο Καθηγητή Ψηφιακών Μορφών Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Σουφαρί Σαράι, Γιάννενα, 1-9 Ιουνίου 2017.

[Βλ. παρουσίαση: <https://epirusgate.blogspot.com/2017/06/terra-incognita.html>]

10. «*Συνομιλώντας με το έργο του εικαστικού Τάκη Στεφάνου*», Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων (10-12 Δεκεμβρίου 2019). Ένας εικαστικός διάλογος μεταξύ των τελειόφοιτων της Σχολής Καλών Τεχνών και του Τάκη Στεφάνου, βασισμένος σε έννοιες που διατρέχουν το έργο του καταξιωμένου εικαστικού κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης πορείας του.

[<https://www.agon.gr/politismos/26239/synomilontas-me-to-ergo-toy-eikastikoy-taki-stefanoy/>]

Εικαστικά project: διοργάνωση/επιμέλεια/συμμετοχή/συντονισμός

1. “*Objects Lessons: For all Party occasions*” – Εικαστική δράση - συμμετοχή στο έργο της Νατάσας Μπιζά. Έκθεση «Γεωμετρικές» της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο.

Με τους: Ελεάνα Γιαλούρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Σταύρο Ζωγραφάκη, Αντιπρύτανη Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αντωνία-Λήδα Ματάλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ανθρωπολογίας της Διατροφής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Ελένη Μπενέκη, Προϊσταμένη Υπηρεσίας Ιστορικού Αρχείου ΠΙΟΠ, Jean-

Marie Hoffman, σεφ της Γαλλικής Πρεσβείας στην Αθήνα. Συντονισμός: Κατερίνα Κωνσταντίνου, Ιστορικός της Τέχνης.

Πού μπορεί να οδηγήσει ένα πλήθος σκευών μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής που ήρθαν στην Ελλάδα με το σχέδιο Μάρσαλ; Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στη μοντέρνα κουζίνα και την πολιτική στην εμφυλιακή Ελλάδα; Ποιος ο ρόλος ενός καλλιτέχνη που καταγράφει και πραγματεύεται τα παραπάνω σκεύη στο πλαίσιο μιας εικαστικής έκθεσης; Τα ερωτήματα αυτά τέθηκαν στην performance-δημόσια συζήτηση της Νατάσας Μπιζιά και των προαναφερθέντων ομιλητών στο Γεωργικό Μουσείο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου στην Αθήνα.

1 Απριλίου 2018.

2. Kader Attia: «*Οι κληρονομίες του σώματος, Μέρος Α΄*»

Συμμετοχή στην εικαστική δράση της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών και του Onassis Fast Forward Festival 5 – Athens με αφορμή την προβολή σε παγκόσμια πρώτη της ταινίας-δοκίμιο του εικαστικού Καντέρ Ατιά, με τίτλο "The Body's Legacies Part 1: The Objects". Ομιλία-παρουσίαση-δημόσια συζήτηση με τον καλλιτέχνη και τους προσκεκλημένους ακαδημαϊκούς Δημήτρη Πλάντζο, Κώστα Καλαντζή και Εύα Στεφανή αναφορικά με την υφαντική εθνολογικών αντικειμένων και τη μεταφορά τους στα ευρωπαϊκά μουσεία κατά τον 19^ο και πρώιμο 20^ο αιώνα. Επιστημονική επιμέλεια: Ελεάνα Γιαλούρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

11 Μαΐου 2018. [<http://www.sgt.gr/gre/SPG2135/>]

3. «*Textured (Hi)stories*» – με την εικαστικό Adi Liraz

Από τις 21/5/2018 και για δέκα ημέρες, η εικαστικός και performer Adi Liraz, η οποία ζει και εργάζεται στο Βερολίνο, βρέθηκε στα Γιάννενα ως προσκεκλημένη μου στο πλαίσιο του πρότζεκτ *Textured (Hi)stories* που επιμελήθηκαν οι ιστορικοί τέχνης και απόφοιτοι του ΜΠΣ «Επιμέλεια Εκθέσεων» του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Κατερίνα Κωνσταντίνου και Δώρα Κεχαγιά. Το εικαστικό πρότζεκτ έγινε σε συνεργασία με τους τελειόφοιτους της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και αποτέλεσε ένα ιδιαίτερο εικαστικό γεγονός για την πόλη, μέσα από δράσεις και performances που έλαβαν χώρα σε κεντρικά σημεία της (στο Κάστρο, την παλιά εβραϊκή συνοικία, τη λίμνη).

Η Liraz, η οποία αξιοποιεί στη δουλειά της υφάσματα και σχετικές τεχνικές (ράψιμο, κέντημα κ.λπ.), συνέδεσε την παραγωγή του εικαστικού της έργου με ποικίλες αφηγήσεις και μνημονικές πρακτικές σχετικές με την εβραϊκή παρουσία στα Γιάννενα αλλά και με σύγχρονα ζητήματα πολιτικής και ταυτότητας.

Η παρουσίαση του πρότζεκτ και του συγκεντρωθέντος εθνογραφικού υλικού έγινε από τη Liraz και τους φοιτητές στον Πολιτιστικό Χώρο του Δήμου Ιωαννιτών «Δημήτρης Χατζής» την Τρίτη 29/5/2018 με δημόσια performance και συζήτηση με το κοινό.

21-31 Μαΐου 2018.

[<https://www.kickstarter.com/projects/607068411/textured-histories>]

Μουσειακές/ ακτιβιστικές δράσεις:
Διοργάνωση/ συμμετοχή

1. «Diversity is what we have in common»

Εικαστικές δράσεις για τα μέλη των προσφυγικών και μεταναστευτικών κοινοτήτων με τους φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (προσκεκλημένη της ΜΚΟ Intersos. Υπό την αιγίδα της Διεθνούς Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες).

Γιάννενα, 21-23 Μαρτίου 2018.

<https://www.facebook.com/events/383261808750747/>

2. «Μαγειρεύοντας στα αρχαία χρόνια - μια παρέα»

Βιωματικό εργαστήριο για τη μαγειρική και την κοινωνική σημασία της διατροφής στην αρχαιότητα, με τους δασκάλους και τους σπουδαστές του Εργαστηρίου Ειδικής Αγωγής «Μαργαρίτα» στην Πεντέλη Αττικής. (Προσκεκλημένη του Ιδρύματος - Νοέμβριος 2014)

3. “Museum without a home”

Το «Μουσείο χωρίς Σπίτι - Μια Έκθεση για τη Φιλοξενία», μια πρωτοβουλία της Διεθνούς Αμνηστίας και της ΜΚΟ Oxfam, ζωντάνεψε και παρουσίασε αντικείμενα-τεκμήρια της αλληλεγγύης προς τους Σύρους και Αφγανούς πρόσφυγες, σε κάθε γωνιά των Ιωαννίνων. Εναρκτήρια εκδήλωση με τίτλο: «Πρόσφυγες και Μετανάστες στην Ελλάδα: Διεκδικώντας το δικαίωμα για προστασία και υποστήριξη» στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

(Παρουσίαση της δράσης- Προσκεκλημένη της Διεθνούς Αμνηστίας και της ΜΚΟ Oxfam - 21 Μαρτίου 2017)

[http://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/03/%CE%9Cuseum-without-a-Home_%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-

B. 3. ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

I. Διοργάνωση συμποσίων – σεμιναρίων – διαλέξεων

1. «Σύγχρονοι εικαστικοί δημιουργοί σε μουσεία αφιερωμένα στο παρελθόν».

Συμπόσιο το οποίο διοργάνωσα στους χώρους του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων σε συνεργασία με την ΙΒ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Ηπειρωτικών Σπουδών. Στο συμπόσιο συζητήθηκαν ερμηνευτικά ζητήματα γύρω από τις εκθέσεις σύγχρονης τέχνης που λαμβάνουν χώρα σε ιστορικά και αρχαιολογικά μουσεία.

ΟΜΙΛΗΤΕΣ:

- Μάρλεν Μούλιου, Μουσειολόγος, ΥΠΠΟ - Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Στυλιάνα Γκαλινίκη, Αρχαιολόγος, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- Άρης Σαραφινός, Ιστορικός της Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Κώστας Χριστόπουλος, Εικαστικός.
(30 Μαΐου 2012)

[Βλ. http://www.uoi.gr/gr/events/extended.php?post_id=4714]

2. Λόγος και Εικόνα: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

Σειρά σεμιναρίων με στόχο την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα που αφορούν την τέχνη, την εικόνα και τον λόγο (συνδιοργάνωση με τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Αρετή Αδαμοπούλου, Χρήστο Δερμεντζόπουλο, Κωνσταντίνο Ιωαννίδη, Γιώργο Σμύρη).
(ακαδημαϊκό έτος 2011- 2012)

3. Ελένη Μπούκουρη-Αλταμούρα: Η ιστορία μιας Ελληνίδας ζωγράφου του 19ου αιώνα.

Εκδήλωση για λογαριασμό της Επιτροπής Λόγου και Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για τη ζωή και το έργο της ζωγράφου Ελένης Αλταμούρα. Στην εκδήλωση προβλήθηκε το ντοκιμαντέρ της Κλεώνης Φλέσσα “Ελένη Μπούκουρη-Αλταμούρα. Η πρώτη Ελληνίδα ζωγράφος” και ακολούθησε συζήτηση με τη σκηνοθέτιδα. Εισαγωγή στο έργο της Ελένης

Αλταμούρα: Αρετή Αδαμοπούλου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (25 Απριλίου 2012, Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλιας»).

4. *Αρτεμισία Τζεντιλέσκι: Μία ζωγράφος του ιταλικού Μπαρόκ*

Εκδήλωση για την Επιτροπή Λόγου και Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με ομιλήτριες τις ιστορικούς της τέχνης Ευθυμία Κούντουρα (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) και Βικτωρία Φερεντίνου (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) γύρω από τη ζωή και το έργο της Αρτεμισίας Τζεντιλέσκι (2 Μαΐου 2012, Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλιας»). [Βλ. http://arts.uoi.gr/DRASEIS/D_Dia8.HTM]

5. *Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τα Γιάννενα.*

Επιστημονικό συνέδριο με αφορμή τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου και εκπρόσωπος του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης. (29-31 Μαρτίου 2013, Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων).

6. *Συνασός – Τοπογραφία της μνήμης.* Εκδήλωση, την οποία οργάνωσα για την Επιτροπή Λόγου και Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Στην εκδήλωση έγινε προβολή του ομότιτλου βραβευμένου ντοκιμαντέρ των Τ. Κουλιμάση και Η. Σιαφλιάκη και ακολούθησε συζήτηση με τη σκηνοθέτιδα Η. Σιαφλιάκη πάνω σε θέματα διαχείρισης της μνήμης στην Ελλάδα και την Τουρκία. (22 Οκτωβρίου 2013, Συνεδριακό Κέντρο «Κάρολος Παπούλιας»). [Βλ. <http://www.culture.uoi.gr/index.php/fovos/o-fovos-tou-allou>]

7. *Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνική συνείδηση. Μια δημόσια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο του Γιάννη Χαμηλάκη «Το Έθνος και τα ερείπιά του».*

Εκδήλωση για τη σχέση της αρχαιολογικής πρακτικής και ερμηνείας με τη συγκρότηση της εθνικής συνείδησης στην Ελλάδα μέσα από την οπτική της αρχαιολογικής εθνογραφίας, της δράσης της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, της ιστορίας της λογοτεχνίας και της ανάλυσης λόγου (discourse analysis).

Ομιλητές: Τάκης Καγιαλής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ελένη Κοτζαμποπούλου, ΥΠΠΟ, Σοφία Κίγκα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Νίκος Μποζατζής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Γιάννης Χαμηλάκης, Πανεπιστήμιο Southampton. (1^η Απριλίου 2014, Αίθουσα Τελετών Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων).

8. *Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2017*, Ιωάννινα (1 - 4 Ιουνίου 2017).

Ως μέλος της συντονιστικής ομάδας των Αρχαιολογικών Διαλόγων και της οργανωτικής επιτροπής των Αρχαιολογικών Διαλόγων 2017, συντόνισα την υλοποίηση της τρίτης συνάντησης των Αρχαιολογικών Διαλόγων, η οποία έλαβε χώρα στα Γιάννενα από την 1^η έως τις 4 Ιουνίου 2017 σε συνεργασία με

την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων. Η συνάντηση με θέμα «Μετακινήσεις: Τόποι, μνήμη, υλικότητα» περιλάμβανε ανακοινώσεις, συζητήσεις, εργαστήρια, εκθέσεις, συναυλίες, προβολές κ.α. γύρω από την κοινωνική σημασία και τις χρήσεις της αρχαιότητας, των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς στο παρόν.

Για το πρόγραμμα και τις δράσεις του συνεδρίου, βλ. <http://archdial17.conf.uoi.gr/>

9. “The Work of Magic Art”: Ιστορία, σημασία και χρήσεις του μνημείου των Incantadas της Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 9-10 Ιουνίου 2018.

Η διημερίδα που συνδιοργάνωσα με τη Δρ. Στυλιάνα Γκαλινίκη για λογαριασμό του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης και του Εργαστηρίου Ιστορίας της Τέχνης του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αποσκοπούσε σε μία συνολική αποτύπωση του ερευνητικού προβληματισμού γύρω από την ιστορία, την ερμηνεία, τις περιπέτειες, τις χρήσεις και τη σημασία του μνημείου των Incantadas της Θεσσαλονίκης. Οι προσκεκλημένοι ερευνητές προσέγγισαν το μνημείο μέσα από ποικίλες οπτικές (αρχαιολογική, ανθρωπολογική, μουσειολογική, φιλολογική, ιστορική και άλλες), καθιστώντας την ιστορία των Incantadas αφορμή προβληματισμού τόσο για την ερμηνεία όσο και για τη διαχείριση και πρόσληψη της αρχαιολογικής κληρονομιάς στην κοινωνία της Θεσσαλονίκης από τα ρωμαϊκά χρόνια μέχρι σήμερα. Στη διημερίδα μετείχαν με πρωτότυπες ανακοινώσεις τους 27 ερευνητές από την Ελλάδα, τη Γαλλία και την Τουρκία.

Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης: 9 Ιουνίου 2018, Μουσείο Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης: 10 Ιουνίου 2018.

Βλ. <http://www.uoi.gr/events/the-work-of-magic-art-istoria-chriseis-kai-simasies-toy-mnimeioy-ton-incantadas-tis-thessalonikis/>. Για το πρόγραμμα: http://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2018/05/program_magemenes_SOCIAL_MEDIA.pdf.

II. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής συνεδρίων

- «**Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τα Γιάννενα**» (Παρουσίαση της ερευνητικής δραστηριότητας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με ερευνητική και κοινωνική αναφορά στην πόλη. Ιωάννινα, 29-31 Μαρτίου 2013).

-«**Εβραϊκές κοινότητες ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, 15^{ος}-20^{ός} αιώνας: Οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές διαστάσεις**». (Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Ισραηλιτική Κοινότητα Ιωαννίνων, 21-23 Μαΐου 2015)

- «**Αρχαιολογικοί Διάλογοι**». Ανοιχτή συλλογικότητα-συντονιστική επιτροπή για τη διοργάνωση του ετήσιου συνεδρίου για τον ρόλο και τη σημασία της αρχαιότητας, των αρχαιοτήτων και της αρχαιολογίας σήμερα. Είμαι ενεργό μέλος της επιτροπής από το 2014.

[Βλ. <http://www.arch.uoa.gr/anakoinoseis-drasthriothtes-kai-prokhryzeis/drasthriothtes/proboli-drasthriothtas-tmimatos/arxaiologikoi-dialogoi-2015-prosklshsh-gia-8ematikes-synedries-anakoinoseis-kai-dromena.html>]

- “**The Work of Magic Art**”: **Ιστορία, σημασία και χρήσεις του μνημείου των Incantadas της Θεσσαλονίκης**», Θεσσαλονίκη, 9-10 Ιουνίου 2018.

III. Εταίρος του Βρετανικού Μουσείου (ITP 2015)

Προσκεκλημένη για έξι εβδομάδες στο πλαίσιο του προγράμματος British Museum’s International Training Programme (ITP), σκοπός του οποίου είναι η συγκρότηση ενός παγκόσμιου δικτύου μουσειακών επαγγελματιών στη βάση της ανταλλαγής γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειριών, καθώς και της απρόσκοπτης πρόσβασης και αξιοποίησης των συλλογών του Βρετανικού Μουσείου για εκθεσιακούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με το σχεδιασμό έκθεσης σε αίθουσα περιοδικών εκθέσεων του Μουσείου (Room 3).

27 Ιουλίου- 5 Σεπτεμβρίου 2015.

http://www.britishmuseum.org/pdf/ITP_report_2015.pdf

IV. Σύμβουλος/ συνεργάτης μουσειακών οργανισμών

1. Στο Γνωμοδοτικό Συμβούλιο της Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων για θέματα εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σχεδιασμού μουσειακών δράσεων (2014-2015)
2. Στο Λαογραφικό Μουσείο Μελιγγών για θέματα τεκμηρίωσης, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σχεδιασμού μουσειακών δράσεων
3. Στο υπό κατασκευή Μουσείο Μαστορικής Τέχνης του Δήμου Τζουμέρκων (εποπτεία της υπό εκπόνηση μουσειολογικής-μουσειογραφικής μελέτης)
4. Στο Λαογραφικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για θέματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τον σχεδιασμό μουσειακών δράσεων
5. Στο Λαογραφικό Μουσείο «Γιώργου Γιάννου» στο Θεσπρωτικό Πρεβέζης
6. Στη Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων (εποπτεία εικαστικών εκθέσεων και μουσειοπαιδαγωγικών δράσεων των φοιτητών της Σχολής Καλών Τεχνών στο πλαίσιο εφαρμογών στα γνωστικά αντικείμενα «Επιμέλεια Εκθέσεων» και «Μουσειοπαιδαγωγική»).

V. Αξιολογήτρια χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προτάσεων

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής δράσεων στους τομείς Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (Ιούλιος 2014).

VI. Επιστημονική υπεύθυνος ερευνητικών προγραμμάτων

Το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Ελλάδα: Ιστορία, θεσμικό πλαίσιο, αφηγήσεις, προοπτικές. Πρόγραμμα αρχειακής έρευνας και προφορικής ιστορίας για τη στήριξη νέων ερευνητών που στοχεύει στην διερεύνηση της έννοιας, του θεσμικού πλαισίου, της ιστορίας αλλά και των προοπτικών του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην Ελλάδα (ΕΜΣΤ). ΕΣΠΑ 2014-20220.

“Αρχαιολογώντας”. Πρόγραμμα προφορικής ιστορίας και αρχειακής τεκμηρίωσης με σκοπό την καταγραφή, μελέτη και ανάδειξη του έργου της ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας -μιας από τις παλαιότερες και εμβληματικότερες Υπηρεσίες του Ελληνικού Κράτους- από το 1974 έως το 2008. Ερευνητική Ομάδα: Εσθήρ Σολομών, Δέσποινα Ευγενίδου, Άρτεμις Σταματέλου, Κατερίνα Κωνσταντίνου. Με την στήριξη του Κέντρου Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (2020).

«Geography of Memory. A Last Walk”. Ιστορικό/εθνογραφικό ντοκιμαντέρ του Ν. Χρυσικάκη [Βλ. <http://vimeo.com/22606278>]

VII. Συμμετογή σε ερευνητικές ομάδες και επιστημονικές ενώσεις

1. Μέλος της διεθνούς ερευνητικής ομάδας HOPE

Στην ομάδα μετέχουν ερευνητές από τον τομέα των Σπουδών Πολιτιστικής Κληρονομιάς με ειδικά ενδιαφέροντα στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς για την οικοδόμηση της ειρήνης και της πολιτισμικής ανταλλαγής μεταξύ αντιπαρατιθέμενων κοινωνικών ομάδων. Η ομάδα οργανώνει ημερίδες και συνέδρια και υποστηρίζει σχετικά πρότζεκτ στην Ευρώπη, την Αφρική και τη Μέση Ανατολή. (Με τους: Feras Hammami, University of Gothenburg, David Harvey, University of Aarhus, Daniel Laven: Mid Sweden University, Bosse Lagerqvist, University of Gothenburg, Jonathan Eaton, Cultural Heritage without Borders - Albania Office, Diana Walters, Cultural Heritage without Borders and University of Plymouth).

2. «Museum Professionals in the digital era – Agents of change and innovation» - Mu.SA (Museum Sector Alliance) project

Το ερευνητικό πρόγραμμα στο οποίο συνέβαλα ως προσκεκλημένη μουσειολόγος («contributor») διερεύνησε τη σχέση μουσείων και ψηφιακών τεχνολογιών, καθώς και το απαραίτητο σχετικό επαγγελματικό προφίλ των μουσειακών επαγγελματιών σε μια εποχή μεγάλων αλλαγών στον χώρο του πολιτισμού και της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Για τα συνολικά αποτελέσματα του project, βλ.: <http://meltingpro.org/wp-content/uploads/2017/07/Museum-professionals-in-the-digital-era.pdf>

3. Μέλος επιστημονικών εταιριών-επαγγελματικών ενώσεων

- Εταιρεία Ελλήνων Μουσειολόγων
- Εταιρεία για την Έρευνα και Προβολή της Ελληνικής Προϊστορίας
- Επιτροπή Λόγου και Τέχνης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Ομάδα Διεπιστημονικής Έρευνας και Μεθοδολογίας
- Ένωση Προφορικής Ιστορίας

VIII. Κριτής και αναγνώστης πανεπιστημιακών εγχειριδίων και άρθρων (peer-reviewer), μέλος συντακτικών επιτροπών επιστημονικών περιοδικών για θέματα μουσειολογίας, σπουδών υλικού πολιτισμού και πολιτιστικής διαχείρισης

- Πρόγραμμα Kallipos (ηλεκτρονικά εγχειρίδια ελληνικών πανεπιστημίων)
- Διεθνή περιοδικά: *Journal of Material Culture*, *Θέματα Αρχαιολογίας*, *Museology* και *Journal of Conservation and Museum Studies* (Ubiquity Press), *MuseumEdu*.

3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

(1997-2020)

Συμμετοχές σε συνέδρια (με εισήγηση):

1. *Α΄ Διεθνές Διεπιστημονικό Συνέδριο «Ο Ορεινός χώρος των Βαλκανίων»*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του ΕΚΚΕ. (Συμμετοχή με την ανακοίνωση «Ορεινός Χώρος και Αρχαιολογία: Μια αναθεώρηση των τρόπων προσέγγισης της ηπειρωτικής προϊστορίας». Κόνιτσα Ιωαννίνων, Μάιος 1998).
2. *9^ο Κρητολογικό Συνέδριο*. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Ερευνών - Ιστορικό Μουσείο Κρήτης (Ελούντα, 1-6 Οκτωβρίου 2001). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).
3. *Ετήσια Συνάντηση Μουσειολόγων στο Πανεπιστήμιο του Leicester* (Τμήμα Μουσειακών Σπουδών, Νοέμβριος 2003). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).
4. *9ο Συμπόσιο Μεσογειακής Αρχαιολογίας (SOMA)* (Πανεπιστήμιο Chieti, Ιταλία, Φεβρουάριος 2005). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).
5. *1^ο Εργαστήριο Έρευνας για τον Μινωικό Πολιτισμό («Minoan Workshop»)*. Το εργαστήρι διοργανώθηκε από τα πανεπιστήμια Bristol και Southampton και φιλοξενήθηκε τον Νοέμβριο του 2005 στο τμήμα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Βενετίας. (Συμμετοχή με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).
6. *Α΄ Διεθνές Συνέδριο Αρχαιολογίας και Πολιτισμού της Θεσσαλίας*. (Λάρισα, 9-12 Νοεμβρίου 2006). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).
7. *Διεθνές συνέδριο «Αρχαιότητα, Αρχαιολογία, Ελληνικότητα στην Ελλάδα του εικοστού αιώνα»*. (Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 10-12 Ιανουαρίου 2007). (Συμμετοχή με την ανακοίνωση: «Αρχαιολογικά Μνημεία και Συλλογική Μνήμη», βλ. την παρουσίασή μου στο περιοδικό του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών *Ilissia*, τεύχος 1, σελ. 114-115). [Βλ. δημοσιευμένο έργο].

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ:

-A. Sakellariadi, “Antiquity, Archaeology and National Identity in 20th Century Greece, Benaki Museum, Athens, Greece, 10–12 January 2007”, *Public Archaeology*, vol. 6, no. 3, 2007, 188–192, σελ. 189.

8. Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη (ΑΕΜΘ) 21, 2007 (Θεσσαλονίκη, 13-15 Μαρτίου 2008). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

9. Διεθνές Συνέδριο “Holocaust as local History. Past & Present of a complex relation”. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη, 5-8 Ιουνίου 2008). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

10. Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη (ΑΕΜΘ) 22, 2008 (Θεσσαλονίκη, 2-4 Απριλίου 2009). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

11. Συμπόσιο «Η Μουσειολογία στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης». Το συμπόσιο διοργανώθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης από το Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Μουσειολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (19-5-2008) (Συμμετοχή με την ανακοίνωση «Οι περιοδικές εκθέσεις του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης»).

12. Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη (ΑΕΜΘ) 23, 2009 (Θεσσαλονίκη, 11-13 Μαρτίου 2010). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

13. Μουσεία 09. Προσβασιμότητα στα Μουσεία. Το συμπόσιο διοργανώθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης από το Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Μουσειολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (Συμμετοχή με εισήγηση: «Αγγίζοντας με τα μάτια. Βλέποντας με τα χέρια». 19 Μαΐου 2008, βλ. έργο υπό δημοσίευση).

14. Το Αρχαιολογικό έργο στη Μακεδονία και τη Θράκη (ΑΕΜΘ) 24, 2010 (Θεσσαλονίκη, 10-12 Μαρτίου 2011). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

15. Διεθνές Συνέδριο «Museums and Difficult Heritage». ICMAH Annual Conference (Ελσίνκι, 16-18 Ιουνίου 2011). (Με εισήγηση, βλ. έργο υπό δημοσίευση).

16. Διεθνές Συνέδριο «Γεφυρώνοντας τις γενιές: Διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα. Προφορική Ιστορία και άλλες Βιο-ιστορίες»

(Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 25-27 Μαΐου 2012). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

17. Διεθνές Συνέδριο *Re/theorising Heritage: Inaugural Conference on Critical Heritage Studies* (Association of Critical Heritage Studies και Πανεπιστήμιο του Γκέτεμποργκ, Γκέτεμποργκ Σουηδίας, 5-8 Ιουνίου 2012). (Με εισήγηση. Τίτλος: «*Las Incantadas of Salonica: Searching for ‘enchantment’ in a city's exiled heritage*» (με τη Σ. Γκαλνίκη). [Βλ. http://criticalheritagestudies.org.preview.binero.se/sites/default/files/1367316_p378-solomon-las-incantadas.pdf] (Βλ. δημοσιευμένο έργο).

18. Διεθνές Συνέδριο *Η Θεσσαλονίκη στις παραμονές του 1912* (Θεσσαλονίκη, 21-23 Σεπτεμβρίου 2012). (Με εισήγηση, βλ. δημοσιευμένο έργο).

19. *7^ο Διεθνές Αρχαιολογικό Συνέδριο (World Archaeological Congress)*, Νεκρά Θάλασσα, Ιορδανία, 13-18 Ιανουαρίου 2013. (Με εισήγηση. Τίτλος: “Paradise: Tourists’ quests and archaeological heritage management in Knossos, Crete (Greece)”).

Στην εισήγηση αναλύθηκε ο τρόπος με τον οποίο δομείται η τουριστική εμπειρία της Κνωσού. Στο μεταίχμιο μεταξύ ακαδημαϊκών και λαϊκών αναπαραστάσεων, η Κνωσός συμβολίζει έναν σημαντικό αλλά χαμένο παράδεισο του ανθρώπινου πολιτισμού, ενώ δίνει στους κοινωνικούς επιστήμονες τη δυνατότητα να διερευνήσουν ζητήματα σχετικά με τις έννοιες της αυθεντικότητας, της παράδοσης και ενός “μοντερνισμού με ανθρώπινο πρόσωπο”, τον οποίο συχνά αναζητούν οι επισκέπτες του χώρου στην προσπάθειά τους να αντισταθούν στις συνέπειες της τρέχουσας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

[Βλ. <http://cucuteniar.ro/downloads/CucuteniAR%20-%20WAC%202013%20programme.pdf>]

20. Επιστημονική Διημερίδα «*70 χρόνια από το Ολοκαύτωμα*». (Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 5-6 Απριλίου 2013.) (Με εισήγηση. Τίτλος: «Ολοκαύτωμα και ιστορική μνήμη: Μουσειακές αναπαραστάσεις»).

Η μελέτη που παρουσιάστηκε στην διημερίδα παρουσιάζει μέρος της συζήτησης που εκτυλίσσεται τόσο στον ακαδημαϊκό χώρο, όσο και στη δημόσια σφαίρα, σχετικά με τις μουσειακές αναπαραστάσεις του Ολοκαυτώματος.

Καθώς η γενιά των επιζώντων χάνεται, ο ρόλος των οποίων ήταν καθοριστικός στην καταγραφή των αναμνήσεών τους, στην ανέγερση μνημείων και την ίδρυση μουσείων, ιστορικοί και μουσειακοί επιμελητές τείνουν πλέον να ανασχεδιάζουν εκθεσιακούς χώρους, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στην ιστορική καταγραφή, τη μνημόνευση και τη διάδοση συγκεκριμένων κοινωνικών και εκπαιδευτικών μηνυμάτων αλλά και στην

πρόσληψη αυτών από διαφορετικά είδη κοινού. Η σχέση μουσείων και ιστορικής μνήμης έχει απασχολήσει εκτενώς τις μουσειακές σπουδές τα τελευταία χρόνια, εντάσσοντας τους εκθεσιακούς χώρους στην ευρύτερη συζήτηση γύρω από τη διαμόρφωση συλλογικών ταυτοτήτων, την (εντός και εκτός εισαγωγικών) *κατασκευή* του παρελθόντος, την κοινωνική ευθύνη του μουσειακού αφηγητή/επιμελητή αλλά και του ρόλου που οι εκθεσιακές αναπαραστάσεις τραυματικών γεγονότων και εμπειριών, μπορούν να παίξουν στις τρέχουσες κοινωνικές διαδικασίες, ανάλογα με τους επιστημονικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς σκοπούς και προτεραιότητες που θέτει ο εκάστοτε εκθεσιακός οργανισμός.

Παρουσίαση στον ιστότοπο του συνεδρίου:

http://www.auth.gr/sites/default/files/diimerida_70hronia_olokaytoma_programma.pdf

21. Διεθνές Συμπόσιο *Curatorial Practices Reframed: Politics and Pedagogy in Curating Contemporary Art*. Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου (Λευκωσία, Κύπρος, 1-3 Νοεμβρίου 2013). (Με εισήγηση με την Αρετή Αδαμοπούλου, βλ. δημοσιευμένο έργο).

22. Colloquium *Hellenomania*. Institute of Greece, Rome and the Classical Tradition, University of Bristol, Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή και Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών. (Αθήνα, 17-18 Οκτωβρίου 2014). (Με εισήγηση με την Σ. Γκαλινίκη. Τίτλος: “Enchanted sculptures: The exiled Incantadas and other stories from Thessaloniki”).

[<http://www.efa.gr/index.php/fr/manifestations-scientifiques/nos-manifestations-scientifiques/525-17-18-10-2014-hellenomania>] (Βλ. δημοσιευμένο έργο).

23. *Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2015 - 1^η Συνάντηση*. Διοργάνωση συνεδρίας με τίτλο: «*Αρχαιότητα και πόλεμοι της μνήμης*». Συμμετείχαν οι: Μάρλεν Μούλιου, Ελεάνα Γιαλούρη, Ελπίδα Ρίκου, Στυλιάνα Γκαλινίκη, Κατερίνα Κωνσταντίνου, Ελένη Κοτζαμποπούλου, Αλεξάνδρα Μπούνια, Πωλίνα Νικολάου. ΕΚΠΑ, Αμφιθέατρο Α. Αργυριάδης, 9 Ιανουαρίου 2015 (βλ. έργο υπό δημοσίευση).

24. *UNIVERSEUM (XVII Annual Meeting) - 17η ετήσια Συνάντηση Πανεπιστημιακών Μουσείων*, Άμστερνταμ και Ουτρέχτη, 8-9 Ιουνίου 2016. Με έντυπη ανακοίνωση - poster με τον Ανδρέα Φωτόπουλο. Τίτλος: “*In a... hidden museum*”.

25. *Replica Knowledge: Histories, Processes and Identities. A research project and an exhibition investigate the worldwide distribution of archaeological replicas and their multiple object biographies*. Humboldt-Universität zu Berlin, Βερολίνο, 2-4 Φεβρουαρίου 2017. (Με εισήγηση, βλ. έργο υπό δημοσίευση).

[<https://www.interdisciplinary-laboratory.hu-berlin.de/en/content/repliken-wissen-eine-archaologie-vervielfaltigter-vergangenheit/>]

26. Επιστημονική Συνάντηση *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις-Κριτικές προσεγγίσεις*, Με εισήγηση, σε συνεργασία με τη Σ. Γκαλινίκη. Τίτλος: «Για τη διαχείριση της ιστορικότητας: Τα νεκροταφεία της Θεσσαλονίκης ως πολιτιστική κληρονομιά» (βλ. έργο υπό δημοσίευση). Θεσσαλονίκη, Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, 4-5 Μαρτίου 2017.

27. Συμπόσιο *“Ελληνική Διασπορά. Υλικές, Άυλες Μαρτυρίες και Ταυτότητες”*. (Με εισήγηση με τη Marcia Haddad Ikonomopoulos. Τίτλος :«Μουσειολογία και διασπορικές κοινότητες: Το Μουσείο της Kehila Kedosha Yanina στη Νέα Υόρκη»). Το συμπόσιο αποτέλεσε μέρος του Προγράμματος «Greek Diaspora-DRIMMI», υπό την εποπτεία του Institute of International Education των Η.Π.Α. και του Ιδρύματος FULBRIGHT. Διοργάνωση: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, ΔΠΜΣ “Μουσειολογία-Διαχείριση Πολιτισμού” - ΑΠΘ και Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, 18-20 Μαΐου 2017. (Βλ. έργο υπό δημοσίευση).

28. *Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2017* – Κεντρική εισαγωγική ομιλία και συντονισμός του πάνελ της εναρκτήριας συνεδρίας με τίτλο: «Για τη σημασία της αρχαιολογίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σήμερα». (Συμμετέχοντες: Δημήτρης Πλάντζος, Αναπλ. Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βασίλης Νιτσιάκος, Καθηγητής Κοινωνικής Λαογραφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ελεάνα Γιαλούρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Ανθρωπολογίας και Υλικού Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Γιάννης Χαμηλάκης, Καθηγητής Αρχαιολογίας και Νεοελληνικών Σπουδών, Brown University. Ιωάννινα, 1η Ιουνίου 2017.

29. Διεθνές συνέδριο *«Meet See Do 2018»* του Βαλκανικού Δικτύου Μουσείων (Balkan Museum Network). (Με εισήγηση. Τίτλος: «Museums, heritage and activism», βλ. <http://bmuseums.net/meetseedo/meet-see-do-2018-18-20-april-thessaloniki-greece/>). Θεσσαλονίκη, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, 18-20 Απριλίου 2018.

30. *«Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2018»* – 4^η Συνάντηση. Με εισήγηση. Τίτλος: «Η μουσειοποίηση του παρελθόντος στα όρια του χώρου: Ο σχεδιασμός μιας μόνιμης έκθεσης για την ιστορία της εβραϊκής κοινότητας των Ιωαννίνων». Συνεδρία Ηλία Μεσσίνα και Ιωάννας Γαλανάκη με θέμα: «Οι συναγωγές στην Ελλάδα: από τη λήθη στην ανάδειξη». Βλ. <https://dialogues-in-archaeology.gr/2018/05/23/%ce%b7-%ce%bc%ce%bf%cf%85%cf%83%ce%b5%ce%b9%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%af%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%80%ce%b1%cf%81%ce%b5%ce%bb%ce%b8%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%>

bf%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b1-%cf%8c/). Αθήνα, Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, 31/5- 3/6 2018)

31. “The Work of Magic Art”: Ιστορία, σημασία και χρήσεις του μνημείου των Incantadas της Θεσσαλονίκης.

(Με εισήγηση με τη Δρ. Στυλιάνα Γκαλινίκη). Τίτλος: «Συγκροτώντας την ταυτότητα της Θεσσαλονίκης μέσω του δημόσιου λόγου (1985-2018): πολιτισμικές αναλύσεις γύρω από την ‘επανακάλυψη’ ενός ξεχασμένου μνημείου”, Θεσσαλονίκη (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης και Μουσείο Αρχαίας Αγοράς), 9-10 Ιουνίου 2018.

[<http://www.uoi.gr/events/the-work-of-magic-art-istoria-chriseis-kai-simasies-toy-mnimeioy-ton-incantadas-tis-thessalonikis/>. http://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2018/05/program_magemenes_SOCIAL_MEDIA.pdf.]

Συμμετογές (χωρίς εισήγηση) σε διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις (επιλογή):

32. Στα συνέδρια του *ISTITUTO DI STORIA E ARCHEOLOGIA DELLA MAGNA GRECIA* ως υπότροφος του Ινστιτούτου (Τάραντας, Οκτώβριος 1991, με θέμα: «Αρχαία ελληνικά ιερά» και Οκτώβριος 1997, με θέμα: «Η Ιστορία στα Σύνορα του Αρχαίου Κόσμου»).

33. Στο *Δεύτερο Παγκόσμιο Συμπόσιο για τη Διαχείριση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς* (Ουρμπίνο Ιταλίας, Organizzazione per la Tutela del Patrimonio Artistico e Culturale di Roma, Δεκέμβριος 1997).

34. “*National Museums and the Negotiation of Difficult Pasts*”. EuNaMus. European National Museums: Identity Politics, the Uses of the Past and the European Citizen (Βρυξέλλες, 26–27 Ιανουαρίου 2012).

35. “*The Future of Ethnographic Museums*”. Pitt Rivers Museum & Keble College, University of Oxford (Οξφόρδη, 19 -21 Ιουλίου 2013).

36. Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο Προφορικής Ιστορίας: “*Η μνήμη αφηγείται την πόλη - Προφορικές μαρτυρίες για το παρελθόν και το παρόν του αστικού χώρου*”. Πανεπιστήμιο Αθηνών - Ένωση Προφορικής Ιστορίας. (Αθήνα, 6- 9 Μαρτίου 2014).

37. Συνέδριο Διεύθυνσης Εθνικού Αρχείου Μνημείων: “*Περὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων ιδίως. Η Αρχαιολογία στην Ελλάδα του 19ου αιώνα μέσα από τις πηγές του Αρχείου των Υπηρεσιών των Αρχαιοτήτων*”. (Αθήνα, 22-24 Οκτωβρίου 2014).

38. *Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2016* (Μυτιλήνη, Απρίλιος 2016).

39. *General Meeting of the International Auschwitz Committee at the Auschwitz Memorial*, Συνάντηση επιζώντων του Άουσβιτς και οργανώσεων σχετικών με την έρευνα, τεκμηρίωση και εκπαίδευση για το Ολοκαύτωμα. Συμμετοχή ως μέλος του Συλλόγου Απογόνων Θυμάτων Ολοκαυτώματος. International Youth Meeting Centre in Oswiecim/Auschwitz, 28-31 Αυγούστου, 2017.

40. Διεθνής Συνάντηση- Workshop «*Learning from Documenta*». Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 4-8 Οκτωβρίου 2017.

4. ΟΜΙΛΙΕΣ - ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

2004-2020

Ανοιχτές ομιλίες – διαλέξεις (επιλογή)

1. **«Για τη Μουσειολογία και την Ανθρωπολογία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».** Ομιλίες-μαθήματα σε φοιτητές του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (προσκεκλημένη του Τμήματος, 6-4-2004 και 22-11-2005).
2. **«Τα Μουσεία και οι Νέοι».** Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Εορτασμός Διεθνούς Ημέρας Μουσείων (18-5-2006).
3. **«Η διατροφή ως τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, από τα ρωμαϊκά χρόνια μέχρι σήμερα».** Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Εορτασμός 2006 (23-9-2006).
4. **«Η ιστορία της διατροφής μέσα από τα εκθέματα του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Εκπαιδευτικές Δράσεις».** Σεμινάριο για Εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (13-10-2007). (Βλ. <http://www.scribd.com/doc/78319850/i-Diatrofi-Stin-Arxaia-Makedonia>)
5. **«Διερευνώντας τη σχέση των κατοίκων της Κνωσού με την αρχαία κληρονομιά τους».** Σεμινάριο για τους προπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, στο πλαίσιο του μαθήματος «Ανθρωπολογία και Αρχαιολογία» (Προσκεκλημένη της διδάσκουσας Ε. Γιαλούρη, εαρινό εξάμηνο 2008).
6. **«Παρουσιάζοντας το Ολοκαύτωμα σε ελληνικά και γερμανικά μουσεία: Η ανάδυση μιας 'δύσκολης' μνήμης».** Διάλεξη-σεμινάριο στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (Προσκεκλημένη του ιστορικού Π. Παπαμίχου-Χρονάκη και της Εταιρίας για τη Μελέτη της Ιστορίας των Εβραίων της Ελλάδας, 21-11-2008). [Βλ. <http://histjews.blogspot.gr/>]

7. **«Μουσεία: Ο αντιφατικός κόσμος της συλλογικής μνήμης»**
Διάλεξη (κατόπιν πρόσκλησης της 8^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων) στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων (Ιτς Καλέ), στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2011. (18 Μαΐου 2011).

[Βλ. Βεβαιώσεις - συμπληρωματικό υλικό και http://8eba.culture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=141&Itemid=106]
8. **«Σύγχρονοι εικαστικοί δημιουργοί σε μουσεία αφιερωμένα στο παρελθόν».**
(Προσκεκλημένη της ΙΒ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Ηπειρωτικών Σπουδών. Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων, 30 Μαΐου 2012). [Βλ. <http://www.archaiologia.gr/blog/agenta/%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CE%B5-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%B5%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF/> και http://www.uoi.gr/gr/events/extended.php?post_id=4714]
9. **«Σύγχρονη τέχνη και μνημεία: ειρηνική συνύπαρξη ή αταίριαστη σχέση;»**
Ομιλία στην ομότιτλη ημερίδα του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων γύρω από τη «δύσκολη» συνύπαρξη σύγχρονης τέχνης και αρχαιολογικών μνημείων (Αθήνα, 4 Μαρτίου 2013, προσκεκλημένη του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων). [Βλ. <http://www.museology.gr/events/2928604:Event:49727> και <http://www.thepressproject.gr/cultdetails.php?id=38908>]
10. **Μουσεία (Μνήμη + Δημιουργικότητα) = Κοινωνική Αλλαγή.** Κεντρική ομιλία κατά τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2013. (Προσκεκλημένη του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων - ICOM. Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, 18 Μαΐου 2013).
11. **Αρχαιότητα, εθνικισμός και ακροδεξιά. Μια δημόσια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο του Γιάννη Χαμηλάκη «Το Έθνος και τα ερείπιά του».** (Με τους Παρασκευά Ματάλα, Στρατή Μπουρνάζο και Γιάννη Χαμηλάκη. (9 Ιουλίου 2014, Βιβλιοπωλείο Πλειάδες, Αθήνα). [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]
12. **“The Future of Holocaust Memory: Museums and Educational Centers”.**
11th Annual Lecture in the Memory of David Tiano (Προσκεκλημένη του Αμερικανού Πρέσβη στην Ελλάδα κ. Geoffrey R. Pyatt και της Αμερικανίδας Προξένου στη Θεσσαλονίκη, κ. Rebecca A. Fong). Αμερικανικό Προξενείο Θεσσαλονίκης, 24 Φεβρουαρίου 2017.

13. **“The Musealization of the Holocaust: From the survivors' perspective”.** Κύκλος ομιλιών “Telling Histories: images, memories, narrations”. Ολλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών, 10 Μαΐου 2016. [Βλ. http://www.nia.gr/images/documents/Lezingen/2016/Abstract_CV_Solomon.pdf]
14. **«Η μνήμη αφηγείται την πόλη. Προφορική ιστορία και μνήμη του αστικού χώρου».** Παρουσίαση του ομώνυμου βιβλίου της Ρίκης Βαν Μπούσχοτεν, Τασούλας Βερβενιώτη, Δήμητρας Λαμπροπούλου, Μάρλεν Μούλιου και Ποθητής Χαντζαρούλα. Διοργάνωση: Εκδόσεις Πλέθρον, Ένωση Προφορικής Ιστορίας (ΕΠΙ), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών. Πολιτιστικός Πολυχώρος του Δήμου Ιωαννιτών «Δημήτρης Χατζής», 22 Μαΐου 2017. [Βλ. <http://www.epirusonline.gr/index.php/listing-2-columns-news-10/item/3536-i-mnimi-afigeitai-tin-poli-sta-palia-sfageia>]
15. **Μουσεία και προσβασιμότητα. Συζητώντας δράσεις και προοπτικές για τα μουσεία στη νοτιοανατολική Ευρώπη.** Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) – Ελληνικό Τμήμα, 13 Ιουνίου 2017.
- [Βλ. https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2017/06/BMN_ICOMevent_programme_FIN.pdf]

**Σεμινάρια σε μεταπτυχιακά προγράμματα άλλων Πανεπιστημίων
και ακαδημαϊκά θερινά σχολεία**

(επιλογή)

1. **«Κνωσός: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της αρχαιολογικής πολιτιστικής κληρονομιάς».** Μεταπτυχιακό σεμινάριο στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (14 Νοεμβρίου 2007, προσκεκλημένη του Τμήματος).
2. **“Looking through things- Problematising Museums and food consumption»** (με τη Βασιλική Κράββα). Διοργάνωση πενθήμερου σεμιναρίου για την κοινωνική σημασία του υλικού πολιτισμού στο 6^ο Θερινό Σχολείο για την Ανθρωπολογία, την Εθνογραφία και τη Συγκριτική Λαογραφία των Βαλκανίων. Κόνιτσα 28 Ιουλίου 2011 - 9 Αυγούστου 2011. [<http://www.border-crossings.eu/konitsa/2011/konitsa2011-course-description> και <http://he.duth.gr/conferences/practical/>]
3. **«Εβραϊκά μουσεία και Μουσεία Ολοκαυτώματος. Η διαχείριση της πολιτιστικής μνήμης».** Διαπανεπιστημιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μουσειολογίας, Αρχιτεκτονική Σχολή Θεσσαλονίκης, (Προσκεκλημένη ομιλήτρια στο ετήσιο

πλαίσιο μαθημάτων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, Απρίλιος 2011, Απρίλιος 2013, Ιούνιος 2015, Ιανουάριος 2018). [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

4. **«"A last walk": Περπατώντας στην Αθήνα με επιζώντες του Ολοκαυτώματος. Μνήμη, χώρος και κινηματογραφική καταγραφή».** Με τον σκηνοθέτη Ν. Χρυσικάκη. Σχολιασμός: Ο. Βαρών-Βασσάρ. Μεταπτυχιακό σεμινάριο Κοινωνικής Γεωγραφίας του Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, του Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξίας του ΕΜΠ, του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). (Προσκεκλημένη της Επικ. Καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Έφης Γαζή, Αθήνα, 21 Ιανουαρίου 2013).
5. **"Γεωγραφία της Μνήμης: Προφορική Ιστορία και κινηματογραφική καταγραφή".** Ένα ερευνητικό κινηματογραφικό project με τον Νίκο Χρυσικάκη. Μεταπτυχιακά σεμινάρια του Τομέας Λαογραφίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τίτλο «Μνήμη και Χώρος», 26 Νοεμβρίου 2014. [Βλ. <http://www.pamvotispres.gr/anichta-seminaria-gia-ti-mnimi-ke-to-choro/>]
6. **«Από τη μινωική αρχαιότητα στη νεοελληνική λογοτεχνία και αντιστρόφως: Σκέψεις γύρω από την 'κρητική ματιά'».** Σεμινάριο στο πλαίσιο του κύκλου «Υλική Αρχαιότητα και Νεοελληνική λογοτεχνία». Τμήμα Φιλολογίας, Εργαστήριο Νέας Ελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (διοργάνωση: καθηγητές Τάκης Καγιαλής και Γιάννης Παπαθεοδώρου). 15 Δεκεμβρίου 2014.
7. **«Το μουσείο ως πολιτισμική μεταφορά: Wunderkammern και σύγχρονη τέχνη»** (με την Α. Αδαμοπούλου). Μεταπτυχιακό σεμινάριο του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. (Προσκεκλημένη της διδάσκουσας Ε. Γιαλούρη). 6 Μαΐου 2015.
8. Συμμετοχή στο σεμινάριο **«Υβριδικά τοπία: Αστικός χώρος και ψηφιακά περιβάλλοντα»** του Διατμηματικού ΠΜΣ-«Διαχείριση Μνημείων. Αρχαιολογία, Πόλη και Αρχιτεκτονική» (προβολή και συζήτηση γύρω από το επεισόδιο της σειράς *Black Mirror* "White Bear"). (Προσκεκλημένη της διδάσκουσας Δ. Καταπότη). 27 Ιανουαρίου 2017.
9. **«Κνωσός: Μια εθνογραφική προσέγγιση της μινωικής αρχαιολογικής κληρονομιάς».** Σεμινάριο για τους φοιτητές του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ) «Διαχείριση Μνημείων: Αρχαιολογία, Πόλη και Αρχιτεκτονική» (Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου). (Προσκεκλημένη της διδάσκουσας Α. Μπούνια, εαρινό εξάμηνο 2007). 8 Μαΐου 2017.

10. «Οι πολλαπλές διαπραγματεύσεις της προφορικής ιστορίας στα μουσεία και η διαχείριση της μνήμης». Σεμινάριο για του μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΜΠΣ «Σπουδές στην Τοπική Ιστορία - Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις». Τμήμα Ιστορίας-Εθνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. 18 Μαΐου 2017.

Διοργάνωση σεμιναρίων και εκπαιδευτικών εργαστηρίων για μη-φοιτητικό κοινό (workshop):

1. «*Προφορική Ιστορία και Σχολείο*»

(Με το Εργαστήριο Λαογραφίας του Τμήματος Ιστορίας -Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, σε συνεργασία με την Περιφερειακή Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας και τη Διεύθυνση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Ιωαννίνων).

Επιμορφωτικό σεμινάριο για την Προφορική Ιστορία και τη συμβολή της στην εκπαιδευτική διαδικασία, το οποίο επικεντρώθηκε σε θέματα θεωρίας, μεθοδολογίας και τεχνικών της Προφορικής Ιστορίας. Γιάννενα, 13-15 Μαρτίου 2015 (διάρκεια 22 ώρες).

[Βλ.
<http://www.epi.uth.gr/index.php?page=events4>]

2. “*Crafting Access*”

Σεμινάριο κατάρτισης μουσειακών επαγγελματιών στη διοργάνωση εκπαιδευτικών δράσεων για τυφλούς και μερικώς βλέποντες επισκέπτες (Αργυρόκαστρο, Αλβανία, Οκτώβριος 2016. Διοργάνωση: Cultural Heritage Without Borders & Balkan Museum Network).

[Βλ. <http://chwb.org/albania/news/museum-professionals-and-craftspeople-from-the-region-get-together-to-make-museums-more-accessible/>]

5. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Α. ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

1. «Προς μία Ανθρωπολογική προσέγγιση της Κνωσού: Ζητήματα κρητικής ταυτότητας και μινωική κληρονομιά». *Πεπραγμένα του 9^{ου} Κρητολογικού Συνεδρίου (Ελούντα 1-6 Οκτωβρίου 2001)*, Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Ερευνών, Ηράκλειο 2006, σελ. 33-49.

2. “Getting lost in the Labyrinth: Tourists at the site of Knossos”. Στο O. Menozzi, M. L. Di Marzio and D. Fossataro (επιμ). *Proceedings of the 9th Symposium on Mediterranean Archaeology* (Chieti Ιταλίας, 24-26 February 2005). *British Archaeological Reports. International Series 1739*. Archaeopress, Οξφόρδη 2008, σελ. 455-461.

3. «Η έκθεση των νεολιθικών ευρημάτων στην αίθουσα ‘Χουρμουζιάδη’ του Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου: Μια ‘ποιητική’ του θεσσαλικού παρελθόντος». Στα *Πρακτικά του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας & Πολιτισμού της Θεσσαλίας* (Λάρισα, 9-11 Νοεμβρίου 2006). Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2008, τόμος Α', σελ. 48-65.

4. «Τι γνωρίζουν και τι προσδοκούν οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης από το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης τους; Συμπεράσματα της πρώτης έρευνας κοινού» (με τις Σταυρούλα Βαρσάκη και Ιφιγένεια Καραγκούνη). Στο *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 21*, 2007, σελ. 207-214. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

5. «Από την ανασκαφή στην έκθεση: Μουσειολογικές παράμετροι της περιοδικής έκθεσης ‘Τα Καλίνδοια, μία αρχαία πόλη στη Μακεδονία’» (με την Π. Αδάμ-Βελένη). Στο *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 22*, 2008, σελ. 255-264. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

6. «Αγρός, οικία, κήπος, τόπος, η νέα μόνιμη Έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης» (με τους Π. Αδάμ-Βελένη, Μ. Λουκμά, Γ. Τσεκμέ, Δ. Τερζοπούλου και Κ. Χατζηνικολάου), Στο *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ*

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 23, 2009, σελ. 293-302. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

7. «Το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης: Διαδρομές στο παρελθόν της πόλης» (με τους Π. Αδάμ-Βελένη και Δ. Καλλιγά). Στο **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ ΑΕΜΘ) 24** (2010), σελ. 441-453. [Έτος δημοσίευσης: 2014]

8. «Μουσειά και προφορικές μαρτυρίες: Ενδυναμώνοντας μνήμες και σχέσεις». Στο Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Τ. Βερβενιώτη, Κ. Μπάδα, Ε. Νάκου, Π. Πανταζής, Π. Χατζαρούλα (επιμ.), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου **Γεφυρώνοντας τις γενιές: Διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα. Προφορική Ιστορία και άλλες Βιο-ιστορίες** (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 25-27 Μαΐου 2012). Ένωση για την Προφορική Ιστορία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 2013, σελ. 59-79.

9. «‘Voglio per lui la pace eterna’: Διεκδικώντας την ελληνική αρχαιότητα στην Ύστερη Οθωμανική Θεσσαλονίκη (1872-1912)» (με τη Σ. Γκαλινίκη). Στο Ε. Χεκίμογλου (επιμ.), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου **Η Θεσσαλονίκη στις παραμονές του 1912** (Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, 21-23 Σεπτεμβρίου 2012). Εκδόσεις Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2014, σσ. 145-162.

B. ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

10. “Knossos: Social Uses of a Monumental Landscape”. Στο Υ. Hamilakis & Ν. Momigliano (επιμ.) **ARCHAEOLOGY AND EUROPEAN MODERNITY: PRODUCING AND CONSUMING THE ‘MINOANS’**. *Creta Antica 2006*, Bottega d’Erasmus. Aldo Ausilio Editore in Padova, σελ. 163-182.

11. «Κνωσός. Κοινωνικές χρήσεις ενός μνημειακού τοπίου». Στο Χαμηλάκης, Γ. και Momigliano, Ν. (επιμ.), **Αρχαιολογία και Ευρωπαϊκή Νεωτερικότητα: Παράγοντας και καταναλώνοντας τους «Μινωίτες»**. Εκδόσεις του 21ου (μτφρ. Ν. Κούτρας), Αθήνα 2010, σελ. 223-248.

12. «Ο άνθρωπος είναι ό,τι τρώει... Προσεγγίσεις στην ιστορία της διατροφής» (με τη Λ. Στεφανή). Στο **Ο Πολιτισμός στο Τραπέζι**. Εκδόσεις Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 11-24.
13. «Ιστορία, μνήμη, αναπαράσταση: Παρουσιάζοντας το Ολοκαύτωμα στα εβραϊκά μουσεία της Ελλάδας». Στο Ν. Μαραντζίδης, Σ. Δορδανάς, Ν. Ζάικος & Γ. Αντωνίου (επιμ.), **Το Ολοκαύτωμα στα Βαλκάνια**. Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 477-516.
14. «Τα μουσεία και η ανατροπή της εκθεσιακής τάξης: Παιχνίδια με τις αξίες του Διαφωτισμού». Στο **Αναφορά/ Αναπαράσταση**. Εκδόσεις Futura, Αθήνα, 2011, σελ. 29-33.
15. “Museums and the subversion of the exhibitionary order: Playing with Enlightenment values”. In **Reference/Representation**. Futura Editions, Athens, pp.105-110.
16. «Αφηγούμενοι προσωπικές ιστορίες... Μία έκθεση για τους κατοίκους της ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης στον κήπο του Αρχαιολογικού Μουσείου». Στο Π. Αδάμ-Βελένη και Δ. Τερζοπούλου (επιμ.), **Αγρός - Οικία - Κήπος - Τόπος**. Εκδόσεις Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης - Ζήτης, Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 184-211.
17. “Narrating personal (hi)stories... An exhibition on the inhabitants of Roman Thessaloniki in the garden of the Archaeological Museum”. In P. Adam-Veleni and D. Terzopoulou (eds) **Field - House - Garden - Grave**. Archaeological Museum of Thessaloniki- Zitis Publications, Thessaloniki 2012, pp. 184-211. [Η αγγλική δημοσίευση]
18. «Τα μουσεία ως 'αντικείμενα'. Αναζητώντας τρόπους προσέγγισης». Στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), **Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων**. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012, σσ. 75-124.
19. «‘Από την πλευρά των επιζώντων’: Μουσεία Ολοκαυτώματος και Προφορική Ιστορία». Στο Ε. Νάκου και Α. Γκαζή (επιμ.) **Προφορική Ιστορία, Μουσεία και Εκπαίδευση**. Αθήνα, Εκδόσεις Νήσος, σελ. 131-154.

20. «Las Incantadas of Salonica: Searching for "enchantment" in a city's exiled heritage» (με τη Σ. Γκαλνίκη). Στο K. Harloe, N. Momigliano & A. Farnoux (επιμ.), *Hellenomania*. Routledge, 2018, σσ. 271-310.

Γ. ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

21. “Constructing local identity through archaeological finds: the case of Knossos (Crete, Greece)”. *Museological Review 2003, (Special Issue 10)*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Leicester, σελ. 31-47.

22. «Το Αρχαιολογικό μνημείο ως τοπίο: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις μιας γεωγραφικής έννοιας». *Κριτική Διεπιστημονικότητα 2005, (τόμος 1)*, Εκδόσεις Σαββάλας, σελ. 74-97.

23. «Δράσεις αξιολόγησης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης: Δύο έρευνες κοινού» (με τις Πολυξένη Αδάμ-Βελένη και Πολυξένη Γεωργάκη). *Τετράδια Μουσειολογίας*, τ. 6, 2009, σελ. 64-67.

24. «Μουσεία και Κοινωνική Αλλαγή». *Δελτίο του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM)*, αρ. 10, σελ. 3-7.

25. “Εθνογραφικά μουσεία του 21ου αιώνα: επιτέλεση και πραγμάτευση της πολιτισμικής ετερότητας”. Περιοδικό *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 14/10/2014, επιμ. αφιερώματος Μάρλεν Μούλιου.

26. "Ethnographic museums of the 21st century. Negotiating cultural diversity". Αγγλόφωνη έκδοση του περιοδικού *Αρχαιολογία και Τέχνες* (Archaeology and the Arts), 11/5/2015.

27. «Εμείς και οι άλλοι. Τα εθνογραφικά μουσεία τον 21^ο αιώνα. *Αρχαιολογία και Τέχνες* [έντυπη συλλεκτική έκδοση], τ. 122, Δεκέμβριος 2016, σσ. 104-109.

28. “Artists-as-curators in museums: Observations on contemporary wunderkammern” (με την Α. Αδαμοπούλου). Διεθνές περιοδικό *THEMA, La revue des Musées de la civilization* no 4 (“Museums Without Curators”), 2016, σσ. 36-49.

Δ. ΣΕ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

29. «Αποκλείοντας τα αντικείμενα από το φυσικό τους περιβάλλον: Μια περιήγηση στην ιστορία των μουσειακών χώρων του ελληνικού κόσμου». *Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος “Ελλάδα”*, Εκδόσεις ΔΟΜΗ, Αθήνα 2003, σελ. 370-372.

30. «Μουσειολογία: Οι ελληνικές όψεις μιας νέας επιστήμης». *Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος “Ελλάδα”*, Εκδόσεις ΔΟΜΗ, Αθήνα 2003, σελ. 367-369.

Ε. ΠΟΣΤΕΡ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

31. “*In a... hidden museum.*” Πόστερ στην 17η ετήσια Συνάντηση Πανεπιστημιακών Μουσείων UNIVERSEUM - XVII Universeum Annual Meeting (με τον Καθ. της Ιατρικής Σχολής και Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ανδρέα Φωτόπουλο). Άμστερνταμ και Ουτρέχτη, 9-10 Ιουνίου 2016.

32. “*Αρχαιότητα, Αρχαιολογία και Ελληνικότητα στην Ελλάδα του 20ου αιώνα* (Μουσείο Μπενάκη, 10-12 Ιανουαρίου 2007). Μουσειολογικές εισηγήσεις και προβληματισμοί.” Παρουσίαση του συνεδρίου, Περιοδικό Βυζαντινού Μουσείου, *Ilissia*, τ. 1.

33. “*Η μνήμη της ύλης*”. Κριτικό σημείωμα στον κατάλογο της έκθεσης του Τ. Στεφάνου “Υλες- Μνήμη” στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων (2012).

34. “*Museums and Difficult Heritage*” (ICMAH Annual Conference, Ελσίνκι, 16-18 Ιουνίου 2011). Παρουσίαση του συνεδρίου. Υπό δημοσίευση στο Περιοδικό του Βυζαντινού Μουσείου, *Ilissia*, τ. 9. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

Z. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

35. *Museums, museum education and ‘difficult heritage’*

Επιμέλεια ειδικού τεύχους του διεθνούς περιοδικού ανοικτής πρόσβασης, με κριτές, *MuseumEdu*. (Με την Ελένη Αποστολίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Διδακτικής της Ιστορίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

Το ειδικό τεύχος κυκλοφόρησε εξολοκλήρου στην αγγλική γλώσσα το φθινόπωρο του 2018.

Συμμετέχουν με κείμενά τους οι:

1. Ελένη Κοτζαμποπούλου, Υπουργείο Πολιτισμού
2. Yehudit Kol-Inbar, Μουσείο Yad-Vashem, Ιερουσαλήμ
3. Ιωάννης Πούλιος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
4. Ανδρέας Ανδρέου, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
5. Κώστας Κασβίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
6. Άγγελος Παληκίδης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
7. Γεωργία Κουσερή, Υπουργείο Παιδείας
8. Ευαγγελία Σαρηγιάννη, Υπουργείο Παιδείας
9. Maria-Auxiliadora Schmidt, Federal University of Paraná, Βραζιλία
10. Ana Claudia Urban, Federal University of Paraná, Βραζιλία
11. Kay Traille, Kennesaw State University, ΗΠΑ

Εισαγωγή: Εσθήρ Σολομών και Ελένη Αποστολίδου.

[<http://museumedulab.ece.uth.gr/main/el/node/43>]

36. «Αγγίζοντας με τα μάτια. Βλέποντας με τα χέρια. Η σημασία της αφής στα μουσεία». Στο *Μουσεία 09. Προσβασιμότητα στα Μουσεία*. Πρακτικά του ομότιτλου συμποσίου που διοργανώθηκε από το Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Μουσειολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Εκδόσεις Εντευκτήριο. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

37. «“Entangled” Archaeological Objects: A Debate on the Significance of Museum Practice». Στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου *Museums and Difficult Heritage, Acts of the ICMAH Annual Conference* (Ελσίνκι, 16-18 Ιουνίου 2011). [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

38. “Minoan columns and the ‘Knossian red’: thoughts about the re-production of the past in the present of Crete”. In Felix Sattler and Anna Simandiraki-Grimshaw (eds.), *Replica Knowledge: An Archaeology of the Multiple Past*. Berlin: Humboldt-Universität zu Berlin - Centre for Cultural Techniques, Berlin. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

39. «Για τη διαχείριση της ιστορικότητας: Τα νεκροταφεία της Θεσσαλονίκης ως πολιτιστική κληρονομιά» (με τη Σ. Γκαλνίκη). Στο Β. Νιτσιάκος, Π. Ποτηρόπουλος & Ι. Δρίνης (επιμ.), *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις-Κριτικές προσεγγίσεις*. Πρακτικά της ομώνυμης συνάντησης, Θεσσαλονίκη, Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, 4-5 Μαρτίου 2017. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

40. «Μουσειολογία και διασπορικές κοινότητες: Το Μουσείο της Kehila Kedosha Yanina στη Νέα Υόρκη» (με τη Marcia Haddad Ikonomopoulos). Στο *Ελληνική Διασπορά. Υλικές, Άυλες Μαρτυρίες και Ταυτότητες*, Πρακτικά του ομώνυμου συμποσίου (Θεσσαλονίκη 18-20 Μαΐου 2017) 29. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις].

41. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ

Contested Antiquity: Archaeological Heritage and Social Conflict in Greece and Cyprus

(Indiana University Press. Κυκλοφορεί από την 1^η Φεβρουαρίου του 2021).

Συμμετέχουν με κείμενά τους οι:

1. Άρης Αναγνωστόπουλος, Ιρλανδικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, Αθήνα
2. Αλεξάνδρα Μπούνια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
3. Πωλίνα Νικολάου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
4. Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
5. Στυλιάνα Γκαλινίκη, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
6. Ανδρομάχη Γκαζή, Πάντειο Πανεπιστήμιο
7. Κατερίνα Κωνσταντίνου, Πάντειο Πανεπιστήμιο
8. Μάρλεν Μούλιου, Πανεπιστήμιο Αθηνών
9. Δημήτρης Πλάντζος, Πανεπιστήμιο Αθηνών
10. Νίκη Σακκά, Υπουργείο Πολιτισμού
11. Λένα Στεφάνου, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
12. Ιωάννα Αντωνιάδου, ανεξάρτητη ερευνήτρια
13. Ελεάνα Γιαλούρη, Πάντειο Πανεπιστήμιο
14. Ελπίδα Ρίκου, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών

Εισαγωγή: Εσθήρ Σολομών

[\https://www.amazon.com/Contested-Antiquity-Archeological-Heritage-Anthropologies-ebook/dp/B08DLRKXVC

[https://iupress.org/9780253055972/contested-antiquity/\]](https://iupress.org/9780253055972/contested-antiquity/)

Ιωάννινα, 23 Οκτωβρίου 2020

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

A. Η ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

“Πολλαπλές ‘Ιστορικότητες’ στο νησί της Κρήτης: Η Σημασία της Μινωικής Κληρονομιάς στην Καθημερινή Ζωή”

(“Multiple ‘Historicities’ on the island of Crete: The Significance of Minoan Heritage in Everyday Life”)

Πανεπιστήμιο Λονδίνου (University College London)

Επόπτης: Καθηγητής Christopher Tilley

1. Ο ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Οι μινωικές αρχαιότητες και ειδικά η Κνωσός, όπως άλλωστε και άλλες εκφράσεις της κρητικής πολιτιστικής κληρονομιάς, δρουν ως αναπαραστάσεις ενός παρελθόντος το οποίο οι άνθρωποι κάνουν δικό τους με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, εγγράφεται στην καθημερινότητα και στη ρητορική της, στην ιστορία και στη μνήμη, έστω κι αν κάποιος δεν έχει επισκεφθεί ποτέ σχετικούς αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Τα αντικείμενα του μινωικού υλικού πολιτισμού εμπλέκονται στην κατασκευή, διατήρηση και μεταβολή της πολιτισμικής και ευρύτερα κοινωνικής ταυτότητας, καθιστώντας το αρχαίο υλικό μια απτή έκφραση της ανθρώπινης σκέψης, όχι μόνο αυτών που το δημιούργησαν στο παρελθόν αλλά και αυτών που το «χρησιμοποιούν», με κάθε τρόπο, στο παρόν.

Στο πλαίσιο αυτό, τα μινωικά μουσειακά εκθέματα εξετάζονται μέσα και έξω από τον χώρο του μουσείου και τα όρια του αρχαιολογικού χώρου. Μελετώνται οι πολλαπλοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι, ως μέλη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων (αρχαιολόγοι, κάτοικοι της Κρήτης και ειδικά της σύγχρονης Κνωσού, τουρίστες, κ.τ.λ.), αντιλαμβάνονται, περιγράφουν, χρησιμοποιούν και σχετίζονται με το προϊστορικό παρελθόν του νησιού. Στην προσπάθεια αυτή, από τις 2000 και πλέον εντοπισμένες αρχαιολογικές θέσεις της Κρήτης, η Κνωσός (δεύτερος στην Ελλάδα χώρος σε αριθμό επισκεπτών μετά

την Ακρόπολη), το αρχαιολογικό μουσείο Ηρακλείου όπως επίσης και ο οικισμός των Αρχανών, 10 χιλιόμετρα νοτίως της Κνωσού, ο οποίος τα τελευταία χρόνια χαίρει ξεχωριστής προβολής, αντιπροσωπεύουν τα βασικά σημεία αναφοράς στην αναζήτησή μου.

2. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η έρευνα βασίστηκε στη συγκέντρωση και ανάλυση πρωτότυπων εθνογραφικών μαρτυριών, κυρίως από την Κρήτη. Εντάσσεται στον τομέα μελέτης του υλικού πολιτισμού (material culture studies), ένα διαρκώς αναπτυσσόμενο κλάδο διεπιστημονικής έρευνας, αρχαιολογικής, μουσειολογικής και ανθρωπολογικής, ο οποίος μελετά τη σημασία των αντικειμένων τόσο στη διαμόρφωση κοινωνικών σχέσεων καθώς και στον τρόπο με τον οποίο άνθρωποι και ομάδες χτίζουν την πολιτιστική ταυτότητά τους μέσα στην καθημερινότητα. Βασίζεται στη διεθνή ανθρωπολογική βιβλιογραφία σχετικά με ζητήματα ταυτότητας, το συμβολικό και μεταφορικό ρόλο του τόπου, τους τρόπους χρήσης της ακαδημαϊκής γνώσης και της σχετικής μουσειακής αναπαράστασης από τον μη ειδικό, καθώς και τις προσλήψεις διλημμάτων όπως παράδοση-εκσυγχρονισμός, τοπική ταυτότητα-παγκοσμιοποίηση κ.λπ.

Η διατριβή αποτελείται από τα παρακάτω κεφάλαια :

1. Εισαγωγή.
2. Ο Arthur Evans και η «κατασκευή» της μινωικής ιστορίας.
3. «Μινωικές συναντήσεις» («Minoan encounters»): Επίσημες και καθημερινές αναπαραστάσεις της Κνωσού.
4. Η τουριστική εμπειρία.
5. Η γνώση σε... χρήση: Μινωικές αρχαιότητες και πολιτισμικές τοπογραφίες της Κρήτης.
6. Σύγχρονη και αρχαία Κνωσός: Μια γεωγραφία αντιπαράθεσης.
7. Αρχάνες: Ο ρόλος του μινωικού παρελθόντος σε ένα σύγχρονο κρητικό χωριό.
8. Συμπεράσματα.

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Υποστηρίζεται ότι το μινωικό παρελθόν είναι μία πηγή ιδεών και πολιτισμικών στοιχείων που δρουν σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια: τοπικά, μορφωτικά,

καλλιτεχνικά, αισθητικά και ιδεολογικά, ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν ως μεταφορικοί τρόποι κατανόησης του παρόντος.

Η έρευνα καταδεικνύει τα εξής:

α. Τους τρόπους εγγραφής του μινωικού παρελθόντος στη συλλογική μνήμη και τη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης.

β. Τους συμβολισμούς και τις σημασίες των μινωικών αντικειμένων στη σύγχρονη ζωή.

γ. Τη διαπραγμάτευση της ακαδημαϊκής γνώσης.

δ. Τον ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς στη σύζευξη της νεωτερικότητας και της παράδοσης, όπως επίσης και ανάμεσα στο τοπικό, το εθνικό και το παγκόσμιο.

Τέλος, εξετάζοντας τον ρόλο του μινωικού παρελθόντος στη δυναμική των κοινωνικών σχέσεων, η έρευνα εντάσσει τις αναζητήσεις της σε μια σειρά ευρύτερων θεωρητικών ζητημάτων που απασχολούν τη μουσειολογία ως κοινωνική πλέον επιστήμη, όπως είναι η σημασία και η πρόσληψη του χώρου και του χρόνου και, βεβαίως, της εικόνας. Ιδέες και θεωρητικά εργαλεία αντλούνται επίσης από την ανθρωπολογία του τουρισμού και τις μελέτες πρόσληψης των μνημείων, ζητήματα που στην Ελλάδα συνδέονται άμεσα με τη διαχείριση μιας εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ:

-Ε. Γιαλούρη, «Εισαγωγή» στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), *Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012, σελ. 13 και 73.

B. ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

I. ΣΕ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

1. «Προς μία Ανθρωπολογική προσέγγιση της Κνωσού: Ζητήματα κρητικής ταυτότητας και μινωική κληρονομιά». *Πεπραγμένα του 9^{ου} Κρητολογικού Συνεδρίου (Ελούντα 1-6 Οκτωβρίου 2001)*, Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Ερευνών, Ηράκλειο 2006, σελ. 33-49.

Το άρθρο αφορμάται από τη μουσειολογική θεωρία και τα πολλαπλά εργαλεία που η τελευταία έχει προσφέρει στην ανάλυση αρχαιολογικών παρουσιάσεων. Καταδεικνύει τη σχέση των παρουσιάσεων αυτών με την πολιτική κατά τη διαδικασία διάδοσης της αρχαιολογικής γνώσης και επιδιώκει να κατανοήσει πώς η γνώση αυτή καθιστά την καθημερινή ζωή στην Κρήτη, ή έστω ορισμένες πτυχές της, πιο σημαίνουσες. Επίσης, παρακολουθεί και αναλύει τον τρόπο με τον οποίο η πρόσληψη της μινωικής αρχαιολογικής κληρονομιάς προϋποθέτει αλλά και προκαλεί την παραγωγή και αναπαραγωγή της κοινωνικής δράσης, καθώς σηματοδοτεί τη σπουδαιότητα του ελληνικού και κυρίως του κρητικού παρελθόντος. Πρόκειται, δηλαδή, για μια «σημαία», εθνική και τοπική, που οι άνθρωποι υπερασπίζονται ή και αμφισβητούν σε άμεση συνάφεια με τα κοινωνικά τους δεδομένα.

2. “Getting lost in the Labyrinth: Tourists at the site of Knossos”. Στο O. Menozzi, M. L. Di Marzio and D. Fossataro (επιμ.), *Proceedings of the 9th Symposium on Mediterranean Archaeology* (Chieti Ιταλίας, 24-26 February 2005). **British Archaeological Reports. International Series 1739**. Archaeopress, Οξφόρδη 2008, σελ. 455-461.

Το άρθρο επιχειρεί να καταδείξει τις μουσειολογικές όψεις της επίσκεψης στην Κνωσό και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Αναλύει τρόπους παρουσίασης του μνημείου αλλά και γενικότερα της μινωικής Κρήτης σε σχέση με τις προσδοκίες του επισκέπτη. Μελετά την κατανόηση των εκθεμάτων και

αναλύει την πρόσληψη του αρχαίου παρελθόντος μέσω της παρεχόμενης στο κοινό ερμηνείας του χώρου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο των αναστηλώσεων, καθώς και σε ζητήματα αυθεντικότητας, όπως αυτά εγείρονται από τους ίδιους τους επισκέπτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (επιλογή):

-*Nestor*, Bibliography of Aegean Prehistory and Related Areas, Vol. 36, No 2, σελ. 4703-4724, Φεβρουάριος 2009, σελ. 4716.

-A. Chrysanthi, G.P. Earl & H. Pagi, “Visitor movement and tracking techniques. A visitor-sourced methodology for the interpretation of archaeological sites”, *Progress in Cultural Heritage Preservation – EUROMED 2012*, σελ. 34.

-M. T. Magadán Olives & I. Rodríguez Manero, “Una mirada retrospectiva a les restauracions antigues. II. El Palau de Cnossos”, *Unicum / Arqueologia*, no 11, Μάιος 2012, σελ. 58.

3. «Η έκθεση των νεολιθικών ευρημάτων στην αίθουσα ‘Χουρμουζιάδη’ του Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου: Μια ‘ποιητική’ του θεσσαλικού παρελθόντος». Στα *Πρακτικά του Ιου Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας & Πολιτισμού της Θεσσαλίας* (Λάρισα, 9-11 Νοεμβρίου 2006). Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2008, τόμος Α', σελ. 48-65.

Στο άρθρο αναλύεται μία αρχαιολογική παρουσίαση, η νεολιθική συλλογή της αίθουσας «Χουρμουζιάδη» του Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου. Εξετάζεται η διαδικασία νοηματοδότησης των εκθεμάτων, η ένταξή τους σε ένα συγκεκριμένο αισθητικό σύστημα και η παρότρυνση του επιμελητή της έκθεσης προς ένα ιδιαίτερο τρόπο θέασης των προϊστορικών τεχνουργημάτων. Το κείμενο παρακολουθεί τη θεωρητική τεκμηρίωση της έκθεσης και το ιδεολογικό υπόβαθρο των επικοινωνιακών της μέσων, αναζητά τη σχέση της μαρξιστικής θεωρίας με τη διαμόρφωση της γνώσης που αποκτά ο θεατής για το νεολιθικό παρελθόν της Θεσσαλίας και, τέλος, ανιχνεύει τους τρόπους με τους οποίους ο αρχαιολογικός δοκιμακός λόγος συμβαδίζει με τον μουσειακό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (επιλογή):

-Δ. Β. Γραμμένος: «Κείμενα, αντικείμενα, εικόνες. Η χρήση της θεματικής ενότητας στην επανέκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης». *Αρχαιολογία και Τέχνες*, αρ. 106, 2007, σελ. 75.

-Α. Χουρμουζιάδη: «Επισκέπτες», Περιοδικό *Ανάσκαμμα*, τ. 2, 2008, σελ. 125.

4. «Τι γνωρίζουν και τι προσδοκούν οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης από το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης τους; Συμπεράσματα της πρώτης έρευνας κοινού» (με τις Σταυρούλα Βαρσάκη και Ιφιγένεια Καραγκούνη). Στο **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 21**, 2007, σελ. 207-214. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

Το άρθρο παρουσιάζει τα πορίσματα της πρώτης έρευνας κοινού που σχεδίασα για το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Σκοπός της έρευνας ήταν να αφουγκραστούμε τις απόψεις, τη στάση, την ενημέρωση και τις προσδοκίες των ενήλικων κατοίκων της Θεσσαλονίκης από το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης τους και ταυτόχρονα να επιτρέψουμε στον πολίτη να επηρεάσει με τις απαντήσεις και τα σχόλιά του τη μουσειακή δράση. Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας απέβλεπε στη διαμόρφωση ενός marketing plan του ΑΜΘ που να λαμβάνει υπόψη του τις απαντήσεις όσων συμμετείχαν στην έρευνα -- τόσο αυτών που ήδη γνωρίζουν και έχουν επισκεφθεί το Μουσείο, όσο και αυτών που δεν το έχουν επισκεφθεί ποτέ. Η όλη προσπάθεια αποτέλεσε φυσική συνέπεια της ανακαίνισης του Μουσείου Θεσσαλονίκης σε επίπεδο κτηριακών εγκαταστάσεων και φιλοσοφίας των μόνιμων συλλογών του (η επανέκθεσή τους ολοκληρώθηκε το 2006), καθώς επίσης και της πολιτικής που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια στον τομέα των πολιτιστικών του δράσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ:

-Α. Χουρμουζιάδη, «Επισκέπτες», Περιοδικό *Ανάσκαμμα*, τ. 2, 2008, σελ. 144.

-Ε. Μέλλιου, Κ. Ξανθοπούλου, «Αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Τα αποτελέσματα μιας έρευνας με εκπαιδευτικούς», *Museology, International Scientific Electronic Journal*, issue 6, 2011, σελ. 37 και 38.

-Παρουσίαση της έρευνας στον Τύπο:

Εφημ. *Καθημερινή*, 5/4/2008.

(<http://www.kathimerini.gr/318365/article/epikairothta/ellada/filika-kai-oikeia-moyseia-8elei-to-koino>)

5. «Από την ανασκαφή στην έκθεση: Μουσειολογικές παράμετροι της περιοδικής έκθεσης ‘Τα Καλίνδοια, μία αρχαία πόλη στη Μακεδονία’» (με την Π. Αδάμ-Βελένη). Στο *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 22*, 2008, σελ. 255-264. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

Στο άρθρο επιχειρώ να παρουσιάσω μερικά από τα μουσειολογικά ζητήματα που ανέκυψαν κατά την διάρκεια υλοποίησης της έκθεσης «Τα Καλίνδοια, μία αρχαία πόλη στη Μακεδονία», η οποία διοργανώθηκε το 2008 στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Παρουσιάζεται η διάρθρωση και ο νοηματικός σχεδιασμός της έκθεσης, το εικαστικό της μέρος, τα οπτικοακουστικά της μέσα, τα κείμενα και το εποπτικό της υλικό, ο φωτισμός και η συντήρηση των εκθεμάτων, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους όλα τα παραπάνω υπηρετούν τον επιστημονικό και κοινωνικό σκοπό της. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα μουσειολογικά ζητήματα που θέτει η αναπαράσταση μιας ανασκαφής εν εξελίξει, αλλά και η ανάδειξη θεμάτων με έντονο πολιτικό και ιστορικό ενδιαφέρον, όπως το φαινόμενο της αυτοκρατορικής λατρείας. Η έκθεση θίγει επίσης επιστημολογικά ζητήματα, όπως είναι οι τρόποι αναπαράστασης ενός πολιτισμού μέσω του αρχαιολογικών του μαρτυριών και η επιλογή των θεματικών ενοτήτων που θεωρούμε ότι περιγράφουν τη δομή και οργάνωση μιας παρελθούσας κοινωνίας.

6. «Αγρός, οικία, κήπος, τόπος, η νέα μόνιμη Έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης» (με τους Π. Αδάμ-Βελένη, Μ. Λουκμά, Γ. Τσεκμέ, Δ. Τερζοπούλου & Κ. Χατζηνικολάου), Στο *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ (ΑΕΜΘ) 23*, 2009, σελ. 293-302. [Έτος δημοσίευσης: 2011]

Αναλυτική περιγραφή του μουσειολογικού και αρχιτεκτονικού σχεδιασμού της ομώνυμης έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης από το σύνολο της επιστημονικής ομάδας εργασίας.

7. «Το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης: Διαδρομές στο παρελθόν της πόλης» (με τους Π. Αδάμ-Βελένη και Δ. Καλλιγά). Στο **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ ΑΕΜΘ) 24** (2010), σελ. 441-453. [Έτος δημοσίευσης: 2014]

Μουσειολογική ανάλυση του πρόσφατα ολοκληρωμένου Μουσείου της Αρχαίας Αγοράς Θεσσαλονίκης, όπου, υπό την εποπτεία της Πολυξένης Αδάμ-Βελένη, είχα την ευθύνη του μουσειολογικού σχεδιασμού και τον συντονισμό της υλοποίησης του έργου. Στο υπόσκαφο κτήριο του μουσείου παρουσιάζεται η ιστορία της Θεσσαλονίκης από τον 3^ο αι. π.χ. μέχρι τις μέρες μας, μέσα από την έκθεση των κινητών ευρημάτων του αρχαιολογικού χώρου. Πρόκειται για έναν ξεχωριστό συνδυασμό μουσείου χώρου (site museum) και μουσείου πόλεως, μιας και η διαχρονική γειτονιά της Αρχαίας Αγοράς προσφέρει την δυνατότητα μιας πολυσύνθετης αναπαράστασης της πόλης της Θεσσαλονίκης, αναπαράσταση που σε πολλές περιπτώσεις έρχεται σε αντίθεση με τις «επίσημες» παρουσιάσεις της ιστορίας της πόλης.

8. «Μουσεία και προφορικές μαρτυρίες: Ενδυναμώνοντας μνήμες και σχέσεις». Στο Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Τ. Βερβενιώτη, Κ. Μπάδα, Ε. Νάκου, Π. Πανταζής & Π. Χατζαρούλα (επιμ.), Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου **«Γεφυρώνοντας τις γενιές: Διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα. Προφορική Ιστορία και άλλες Βιο-ιστορίες»** (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 25-27 Μαΐου 2012). Ένωση για την Προφορική Ιστορία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 2013, σελ. 59-79.

Τα τελευταία χρόνια η προφορική μαρτυρία παίζει ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο στο μουσείο: ως μέρος της έρευνας, ως τμήμα των εκθέσεων, ως αρχαιακό τεκμήριο σχετιζόμενο άμεσα με τη διαχείριση των μουσειακών συλλογών. Τα μουσεία που περιλαμβάνουν την προφορική μαρτυρία στις εκθέσεις τους δείχνουν να βρίσκουν ιδιαίτερη απήχηση στο κοινό, μιας και η παρουσία της δίνει φωνή στα αντικείμενα, εντάσσει τη βιωματική παράμετρο στην ερμηνεία των εκθεμάτων, συγχρονίζει επίσημες και ανεπίσημες φωνές της ιστορίας, ενώ μεταμορφώνει τη μουσειογραφική οργάνωση της έκθεσης με την ενσωμάτωση

σε αυτήν ηχητικών και οπτικών ντοκουμέντων και τη συνακόλουθη χρήση νέων τεχνολογιών. Στη μελέτη μου επιχειρώ να διερευνήσω τις δυνατότητες που προσφέρει η αξιοποίηση της προφορικής μαρτυρίας σε μουσεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό, όσον αφορά την ένταξη στη μουσειακή αφήγηση κοινωνικών ομάδων αποκλεισμένων μέχρι πρόσφατα από την επίσημη ιστορία. Πρόκειται για περιπτώσεις, στις οποίες οι υπό έκθεση υλικές μαρτυρίες σχετίζονται με μία «δύσκολη» κληρονομιά του παρελθόντος, δημιουργούν ιδεολογικές αντιπαραθέσεις, κοινωνικές διαμάχες, ή ακόμα και συγκρούσεις, φέρνοντας έτσι τα μουσεία στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο των κοινωνικών επιστημών όσο και της προφορικής ιστορίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-Α. Γκαζή: Η αξιοποίηση της προφορικής ιστορίας στις εκθέσεις των μουσείων. Μια επισκόπηση», στο Ε. Νάκου και Α. Γκαζή (επιμ.) *Προφορική Ιστορία, Μουσεία και Εκπαίδευση*, Νήσος, Αθήνα, 2015, σελ. 45-62.

9. «‘Voglio per lui la pace eterna’: Διεκδικώντας την ελληνική αρχαιότητα στην Ύστερη Οθωμανική Θεσσαλονίκη (1872-1912)» (με τη Σ. Γκαλινίκη). Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «*Η Θεσσαλονίκη στις παραμονές του 1912*» (Θεσσαλονίκη, 21-23 Σεπτεμβρίου 2012).

Στις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα και μέχρι το 1912, οι αρχαιότητες που ανευρίσκονταν στη Θεσσαλονίκη αλλά και ευρύτερα στη Μακεδονία ακολουθούσαν ποικίλες διαδρομές: άλλοτε, με ενέργειες του ελληνικού προξενείου, στέλνονταν στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αθήνα, άλλοτε έπαιρναν τον δρόμο για το Μουσείο της Κωνσταντινούπολης, άλλοτε για την Ευρώπη, κι άλλοτε, πιο σπάνια, διατηρούνταν σε κτήρια της πόλης (Σχολή Ιδαδιέ, Κονάκι και αλλού). Ποικίλες και συχνά αντικρουόμενες ταυτότητες και προθέσεις, οι βλέψεις όσων σχετίζονταν με την τύχη των αρχαίων, αλλά και οι απόψεις τους για το παρόν και το παρελθόν εμπλέκονται σε ένα νοερό χάρτη που καταγράφει τις δοσοληψίες μεταξύ ενδιαφερομένων, τις δωρεές από ιδιώτες, την αρχαιοκαπηλία, καθώς και την πορεία των αρχαίων ως συλλεκτικών/μουσειακών αντικειμένων.

Πώς διαμορφώνεται η σύνδεση της Θεσσαλονίκης με την ελληνική αρχαιότητα και τα δημιουργήματά της; Πώς κρίνονται οι κινήσεις των «αρχαιολογούντων» από την τοπική κοινωνία και τους λογίους της; Η εργασία επιχειρεί να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά, δίνοντας παράλληλα έμφαση στο συμβολικό

κεφάλαιο της εντοπιότητας και της σύνδεσης με το παρελθόν, που φαίνεται ότι επικαλούνται διάφορες φωνές στην ύστερη οθωμανική Θεσσαλονίκη σχετικά με τη σημασία των νεκροταφείων και των ταφικών μνημείων της πόλης ως τεκμηρίων ελληνικότητας.

II. ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

10. “Knossos: Social Uses of a Monumental Landscape”. Στο Y. Hamilakis & N. Momigliano (επιμ.) *ARCHAEOLOGY AND EUROPEAN MODERNITY: PRODUCING AND CONSUMING THE ‘MINOANS’*. *Creta Antica 2006*, Bottega d’Erasmus. Aldo Ausilio Editore in Padova, σελ. 163-182.

Στο κείμενο αυτό επιχειρείται η θεωρητική σύνδεση των μνημειακών τοπίων με την έννοια της μεταφοράς, θεωρητικό εργαλείο ανάλυσης με μακρύ παρελθόν κυρίως σε φιλολογικές και γλωσσολογικές μελέτες. Υποστηρίζεται ότι ένα μνημειακό τοπίο, εν προκειμένω η Κνωσός, συνιστά τη μεταφορική λειτουργία του υλικού πολιτισμού στη διαμόρφωση κοινωνικών αντιλήψεων, είναι δηλαδή το τοπίο αυτό μία «συμπαγής μεταφορά» (ο όρος του Christopher Tilley), η οποία «αντικειμενοποιείται» στον τρόπο θέασης του παρελθόντος και των καταλοίπων του. Εξετάζονται τρία κοινωνικά πλαίσια θέασης αλλά και ύπαρξης εντός του τοπίου: α. του επισκέπτη, β. των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι επηρεάζονται άμεσα από την συνύπαρξή τους με τα αρχαία και γ. όσων χρησιμοποιούν τις πολλαπλές (συχνά μόνο οπτικές) αναπαραστάσεις του παρελθόντος για να φτιάξουν τα δικά τους τοπία δράσης – ορισμένα εκ των οποίων λειτουργούν στη συλλογική φαντασία ως σύγχρονες, κατά Φουκώ, «κοινωνικές ετεροτοπίες».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (επιλογή):

- P. G. Duke, *The Tourists Gaze, The Cretans Glance: Archaeology and Tourism on a Greek Island*. Left Coast Press, Walnut Creek, California, 2007, σελ. 114.

- Κ. Τουλούμης: “Σκόρπια μνήμη: Αφηγήσεις με βάση το τοπίο, τα πρόσωπα και τα επιφανειακά ευρήματα από την ανασκαφή στο Δισπηλιό”, Περιοδικό *Ανάσκαμμα*, τ. 1, 2008, σελ. 30.

- M. Herzfeld, Review of Yannis Hamilakis and Nicoletta Momigliano, eds, *Archaeology and European Modernity: Producing and Consuming the Minoans* (Creta Antica 7, Padova: Bottega d'Erasmus/AldoAusilio, 2006, 293 pp., illustr., pbk, ISBN 97888 6125 007 9), *European Journal of Archaeology*, 2009, 12, 1-3, σελ. 263.
- Y. Hamilakis and A. Anagnostopoulos, "What is Archaeological Ethnography?", *Public Archaeology, Archaeological Ethnographies*, vol 8, no 2-3, 2009, σελ. 69.
- A. Stroulia and S. Buck-Sutton. "Archaeological Sites and Local Places: Connecting the Dots.", *Public Archaeology* 8, v0 2-3, 2009, (Special double issue on Archaeological Ethnographies, edited by Yannis Hamilakis and Aris Anagnostopoulos), σελ. 127.
- M. T. Magadán Olives & I. Rodríguez Manero, "Una mirada retrospectiva a les restauracions antigues. II. El Palau de Cnossos", *Unicum / Arqueologia*, no 11, Μάιος 2012, σελ. 61.
- G. Vavouranakis, "Working on a Dream: The 'Palace of Minos' at Knossos' in Archaeological Research, Heritage Protection and Daily Life", *Cultural History* 2.2, 2013, σελ. 230.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ:

-Bryn Mawr Classical Review 2007.07.36

(<http://bmcr.brynmawr.edu/2007/2007-07-36.html>)

-Michael Herzfeld, *European Journal of Archaeology*, 2009, 12, 1-3, 262-264.

11. «Κνωσός. Κοινωνικές χρήσεις ενός μνημειακού τοπίου». Στο Χαμηλάκης, Γ. και Momigliano, N. (επιμ.), *Αρχαιολογία και Ευρωπαϊκή Νεωτερικότητα: Παράγοντας και καταναλώνοντας τους «Μινωίτες»*. Εκδόσεις του 21ου (μτφρ. Ν. Κούτρας), Αθήνα 2010, σελ. 223-248.

Η δημοσίευση του παραπάνω κειμένου στα ελληνικά.

12. «Ο άνθρωπος είναι ό,τι τρώει... Προσεγγίσεις στην ιστορία της διατροφής» (με τη Λ. Στεφανή). Στο *Ο Πολιτισμός στο Τραπέζι*. Εκδόσεις Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 11-24.

Το κείμενο αποτελεί μια εκτεταμένη εισαγωγή στην ιστορία της έρευνας της διατροφής μέσω των ποικίλων προσεγγίσεων της εστίασης που έχουν επιχειρήσει η ιστορία, η αρχαιολογία, η φιλολογία, η ιστορία της τέχνης και η κοινωνική ανθρωπολογία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κοινωνική σημασία της διατροφής και τη σχέση της με μνημονικές διαδικασίες, όπως αυτή αναδύεται τα τελευταία χρόνια μέσα από τις σπουδές του υλικού πολιτισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-Μαρία Γκιρτζή & Παρασκευάς Κούρτης, «Αρχαίων και Βυζαντινών γεύσεις μέσα από διαφορετικές οπτικές», Περ. *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 29/9/2014 [<http://www.archaiologia.gr/print-article/?print=71496/>]

13. «Ιστορία, μνήμη, αναπαράσταση: Παρουσιάζοντας το Ολοκαύτωμα στα εβραϊκά μουσεία της Ελλάδας». Στο Ν. Μαραντζίδης, Σ. Δορδανάς, Ν. Ζάικος και Γ. Αντωνίου (επιμ.), *Το Ολοκαύτωμα στα Βαλκάνια*. Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 477-516.

Στο πλαίσιο πρόσφατων μουσειολογικών και ανθρωπολογικών μελετών γύρω από τους τρόπους διαμόρφωσης της συλλογικής μνήμης, το άρθρο αυτό αναλύει δύο μόνιμες εκθέσεις για το Ολοκαύτωμα στην Ελλάδα, αυτή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος στην Αθήνα και αυτή του Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Η ανάγνωση των εκθέσεων αυτών αποκαλύπτει τους τρόπους με τους οποίους η αναπαράσταση του Ολοκαυτώματος διαπλέκει τη συλλογική με την ατομική μνήμη και ταυτότητα. Τι είδους αφηγήσεις προσφέρουν τα δύο αυτά μουσεία στο κοινό και ποιος είναι ο ρόλος των αντικειμένων στις εκθέσεις τους; Διαφαίνονται διαφορές ανάμεσα στην επίσημη γραπτή ιστορία του Ολοκαυτώματος και τις αφηγήσεις απλών ανθρώπων που έζησαν τα γεγονότα του πολέμου; Η μελέτη μου επιχειρεί να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα, λαμβάνοντας υπόψη ευρύτερα ζητήματα πολιτικών της μνήμης στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία.

14. «Τα μουσεία και η ανατροπή της εκθεσιακής τάξης: Παιχνίδια με τις αξίες του Διαφωτισμού». Στο *Αναφορά/ Αναπαράσταση*, Εκδόσεις Futura, Αθήνα, 2011, σελ. 29-33.

Το κείμενο σχολιάζει τις προσπάθειες των μουσείων να δικαιολογήσουν τη δράση τους στην εποχή της μετανεωτερικότητας. Η παρέλευση του νεωτερικού παραδείγματος παραγωγής της γνώσης ωθεί τα μουσεία να αναζητήσουν νέους τρόπους κατάταξης και αναπαράστασης του κόσμου, εκφράζοντας νέες ταυτότητες, τάσεις, απόψεις και αμφισβητήσεις της σκέψης του Διαφωτισμού. Η φουκωική σκέψη όσον αφορά τη γενεαλογία της γνώσης αξιοποιείται ως εργαλείο ανάλυσης των μουσείων ως χώρων *διαφοράς*, τόσο από άλλους χώρους όσο και από τις διανοητικές αρχές και πλαίσια, στα οποία τα μουσειακά αντικείμενα γίνονται συνήθως κατανοητά. Το κείμενο ενσωματώνει στον παραπάνω προβληματισμό περιπτώσεις «εκθεσιακής ανατροπής», όπως το Μουσείο του Sir John Soane στο Λονδίνο, που αξιοποιούν έργα σύγχρονων εικαστικών δημιουργών στο εσωτερικό των μόνιμων συλλογών τους, καθιστώντας έτσι τα μουσεία προνομιακούς χώρους κριτικής αντιμετώπισης των επιστημολογικών ορίων της γνώσης που παράγουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-G. Manolopoulou, A. Koufou & I. Papadopoulou, “Comic Timeline: Heritage Comic Hub. An inspired cultural network based on creativity via cultural heritage”. *Education and Museum: Cultural heritage and learning, EdMuse, Final event and International Conference Proceedings*, Roma, 26-27 June 2017, Sapienza Università di Roma, σελ. 108.

15. “Museums and the subversion of the exhibitionary order: Playing with Enlightenment values”. In *Reference/Representation*, Athens, Futura Editions, pp.105-110.

Η δημοσίευση στα αγγλικά του παραπάνω κειμένου.

16. «Αφηγούμενοι προσωπικές ιστορίες... Μία έκθεση για τους κατοίκους της ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης στον κήπο του Αρχαιολογικού Μουσείου». Στο Π. Αδάμ-Βελένη - Δ. Τερζοπούλου (επιμ.) *Αγρός - Οικία - Κήπος - Τόπος*. Εκδόσεις Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης - Ζήτης, Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 184-211.

Στο κείμενο, το οποίο περιλαμβάνεται στον αναλυτικό κατάλογο της υπαίθριας έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης *Αγρός - Οικία - Κήπος - Τόπος*, παρουσιάζω τη μουσειολογική μελέτη και τον προβληματισμό που καθόρισε τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της έκθεσης. Το άρθρο θέτει ζητήματα ερμηνείας του αρχαίου παρελθόντος της Θεσσαλονίκης και εκθεσιακής ανάγνωσης της ιστορίας της πόλης, επισημαίνοντας τις επιστημονικές, εκπαιδευτικές και πολιτικές συνέπειες του μουσειακού λόγου στη διαμόρφωση της συλλογικής ιστορικής μνήμης των κατοίκων της. Παρουσιάζει το ειδικό ενδιαφέρον μια υπαίθριας έκθεσης ταφικών και τιμητικών γλυπτών, ενώ η αναπαράσταση μιας ρωμαϊκής έπαυλης που λειτουργεί ως προθήκη έκθεσης ψηφιδωτών καθιστά δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα στο εύρημα και την ερμηνεία του. Τέλος, η μελέτη αναλύει την προσπάθεια ένταξης των εκθεμάτων στην τοπογραφία των ιστορικών νεκροταφείων της Θεσσαλονίκης από την ελληνιστική εποχή μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, προσφέροντας στον επισκέπτη τη δυνατότητα να ταξιδέψει στο παρελθόν της πόλης μέσα από τη περιήγηση σε ένα τμήμα της, τον κήπο του Μουσείου (μια δυσίποστατη κοινωνική ετεροτοπία), με άγνωστη, στους περισσότερους Θεσσαλονικείς, ιστορική σημασία.

17. “Narrating personal (hi)stories... An exhibition on the inhabitants of Roman Thessaloniki in the garden of the Archaeological Museum”. In P. Adam-Veleni and D. Terzopoulou (eds.), *Field - House - Garden - Grave*. Archaeological Museum of Thessaloniki- Zitis Publications, Thessaloniki 2012, pp. 184-211.

Η αγγλόφωνη δημοσίευση του παραπάνω κειμένου.

18. «Τα μουσεία ως 'αντικείμενα'. Αναζητώντας τρόπους προσέγγισης». Στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), *Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012, σσ. 75-124.

Το άρθρο έχει χαρακτήρα γενικής εισαγωγής στις σπουδές υλικού πολιτισμού αναφορικά με τους τρόπους προσέγγισης της μουσειακής πολιτιστικής κληρονομιάς. Μουσεία και πολιτιστική κληρονομιά καθίστανται σημαντικά εργαλεία παγίωσης εθνικών ιδεολογιών, συγκρότησης της κοινωνικής

ταυτότητας, παραγωγής της γνώσης και άσκησης κοινωνικού ελέγχου. Παράλληλα, εμπλέκονται στη συγκρότηση εναλλακτικών θέσεων και ερμηνειών που αμφισβητούν κυρίαρχες παραδοχές για το παρελθόν, ενώ συμβάλλουν στην διεκδίκηση και αναγνώριση κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, καθώς και στην αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο τονίζει την «επιτελεστική» δύναμη του υλικού κόσμου, και ειδικά της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία δεν αντικατοπτρίζει απλώς, αλλά παράγει σκέψη και κοινωνική δράση, προκαλεί συγκρούσεις, διασώζει και συντηρεί τη μνήμη, συμφιλιώνει, θεραπεύει ή παρηγορεί.

19. « 'Από την πλευρά των επιζώντων': Μουσεία Ολοκαυτώματος και Προφορική Ιστορία». Στο Ε. Νάκου και Α. Γκαζή (επιμ.) *Προφορική Ιστορία, Μουσεία και Εκπαίδευση*. Αθήνα, Εκδόσεις Νήσος, σελ. 131-154.

Η σημασία του Ολοκαυτώματος στη δυτική ιστορική συνείδηση έφερε τη μαρτυρία του επιζώντος σε κεντρική θέση, θέση αναφοράς με εξαιρετικά συμβολικό βάρος για πληθώρα άλλων κατηγοριών μαρτύρων. Στο πλαίσιο ανάπτυξης της προφορικής ιστορίας τις τελευταίες δεκαετίες, επιζώντες τραυματικών ιστορικών γεγονότων αφηγήθηκαν τις δικές τους εμπειρίες, συγκροτώντας τη δική τους διακριτή κοινωνική ταυτότητα.

Ποιος είναι ο ρόλος των αφηγήσεων αυτών στα μουσεία, τους κατεξοχήν χώρους συγκρότησης και ανάπτυξης της δημόσιας ιστορίας; Παρακολουθούν τα μουσεία Ολοκαυτώματος τις αλλαγές που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου ως προς την αντιμετώπιση του μάρτυρα; Πώς συμβιβάζεται ο θεσμικός ρόλος των μουσείων με τις ατομικές εκδοχές της μνήμης;

Το άρθρο επιχειρεί να απαντήσει στις παραπάνω ερωτήσεις, αξιοποιώντας το παράδειγμα του Ιστορικού Μουσείου Ολοκαυτώματος στο Γιαντ Βασέμ της Ιερουσαλήμ. Εστιάζει στη θεραπευτική δύναμη της μαρτυρίας και εντάσσει τη συζήτηση για τη μουσειακή αξιοποίηση των μαρτυριών του Ολοκαυτώματος στις μνημονικές προσεγγίσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αυτές απασχολούν μουσειολόγους, ιστορικούς και κοινωνικούς ερευνητές την τελευταία δεκαετία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-Α. Γκαζή & Ε. Νάκου, Μουσεία και Εκπαίδευση - Προφορική Ιστορία: Εισαγωγή», *MuseumEdu* no 2, Νοέμβριος 2015, σελ. 12.

20. «Las Incantadas of Salonica: Searching for ‘enchantment’ in a city's exiled heritage» (με τη Σ. Γκαλινίκη). Στο K. Harloe, N. Momigliano & A. Farnoux, (επιμ.), *Hellenomania*. Routledge, 2018, σσ. 271-310.

Το 1864, ο παλαιογράφος Εμμανουέλ Μιλλέρ μεταφέρει από τη Θεσσαλονίκη στο Παρίσι τα «Είδωλα» ή «Μαγεμένες» (στα ισπανοεβραϊκά: “Incantadas”), τα εντυπωσιακά γλυπτά μια αρχαίας κιονοστοιχίας που βρισκόταν ενσωματωμένη στην αυλή ενός σπιτιού, προκαλώντας έτσι την αντίδραση των χριστιανών, εβραίων και μουσουλμάνων κατοίκων της οθωμανικής Θεσσαλονίκης. Σήμερα, 100 χρόνια μετά την ένταξη της πόλης στο σύγχρονο ελληνικό κράτος, τα γλυπτά που σήμερα εκτίθενται στο Λούβρο, φαίνεται να επανέρχονται στη μνήμη και τη δημόσια συζήτηση γύρω από την ιστορία της πόλης, ενδεδυμένα με ποικίλα χαρακτηριστικά, αξίες και νοήματα, ανάλογα με την οπτική που κανείς αναπαριστά το παρελθόν κάθε φορά.

Στο κείμενο διερευνώνται οι αντικρουόμενες αναπαραστάσεις των “εξόριστων” γλυπτών, η ένταξή τους σε ποικίλες εκθεσιακές και εικαστικές αφηγήσεις αλλά και η διεκδίκηση του επαναπατρισμού τους από ομάδες που αναπτύσσουν δράση σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook. Έμφαση δίνεται στην πρόσληψη και προσπάθεια προβολής των αρχαιοτήτων ως συμβόλων του πολυπολιτισμικού παρελθόντος της πόλης, σε συναφείς στρατηγικές τουριστικού μάρκετινγκ από τις Δημοτικές αρχές αλλά και στην πρόσφατη απόφαση του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Διεθνούς Έκθεσης να ζητηθούν από το Λούβρο πιστά αντίγραφα των Μαγεμένων προκειμένου να εκτεθούν μόνιμα στην πόλη. Στο πλαίσιο της οικονομικής και πολιτισμικής κρίσης που βιώνει η χώρα τα τελευταία χρόνια, η Θεσσαλονίκη φαίνεται να αναζητά την «επαναμάγευσή» της μέσα από τη συμβολική χρήση μιας πολύσημης κληρονομιάς.

III. ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

21. “Constructing local identity through archaeological finds: the case of Knossos (Crete, Greece)”. *Museological Review 2003, (Special Issue 10)*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Leicester, σελ. 31-47.

Το άρθρο καταδεικνύει τη σχέση μουσειολογίας και ανθρωπολογίας, αναλύοντας τους τρόπους με τους οποίους η παρουσίαση και ερμηνεία του αρχαιολογικού χώρου της Κνωσού σχετίζεται με όψεις της σύγχρονης πολιτισμικής ταυτότητας στην Κρήτη. Αναλύεται η σχέση συγκεκριμένων αισθητικών χαρακτηριστικών των μουσειακών εκθεμάτων με τη διαμόρφωση της πολιτισμικής μνήμης, καθώς επίσης και οι τρόποι με τους οποίους ο μη-ειδικός ιδιοποιείται την τοπική ιστορία.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (επιλογή):

-Y. Hamilakis: “The Colonial, the National and the Local: Legacies of the ‘Minoan’ Past”. Στο *ARCHAEOLOGY AND EUROPEAN MODERNITY: PRODUCING AND CONSUMING THE ‘MINOANS’* (επιμ. Y. Hamilakis & N. Momigliano). *Creta Antica 2006*, 7. Bottega d’Erasmus. Aldo Ausilio Editore in Padova, σελ. 150.

- M. T. Magadán Olives & I. Rodríguez Manero, “Una mirada retrospectiva a les restauracions antigues. II. El Palau de Cnossos”, *Unicum / Arquelogia*, no 11, Μάιος 2012, σελ. 61.

22. «Το Αρχαιολογικό μνημείο ως τοπίο: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις μιας γεωγραφικής έννοιας». *Κριτική Διεπιστημονικότητα 2005, (τόμος 1)*, Εκδόσεις Σαββάλας, σελ. 74-97.

Το κείμενο αναλύει τους τρόπους με τους οποίους ένα αρχαιολογικό μνημείο μεταμορφώνεται σε τοπίο, φυσικό, αισθητικό και κυρίως διανοητικό. Χρησιμοποιώντας μία εκτενή βιβλιογραφία μουσειολογίας και κοινωνικής γεωγραφίας σχετικά με τη «μνημειοποίηση» των ερειπίων και τις διαδικασίες με τις οποίες ο χώρος γίνεται *τόπος*, επιχειρώ να καταδείξω ότι η διαμόρφωση κάθε αρχαιολογικού τοπίου είναι κυρίως ένας τρόπος για να βλέπουμε και να «μεταφράζουμε» τόσο τα πράγματα του παρελθόντος όσο και του παρόντος, όπως επίσης και τη θέση μας σε αυτά.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ (επιλογή):

- Σ. Δημητρίου, «Η ιδεολογία του ‘λίκνου’ και της ιστορικής συνέχειας: Η σύνδεση της εθνικής κουλτούρας με την αισθητική». Στο *ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ. Κριτική Διεπιστημονικότητα 2006*, (τόμος 2), Εκδόσεις Σαββάλας, σελ. 42.
- Ρ. Κακάμπουρα, *Αφηγήσεις ζωής. Η βιογραφική προσέγγιση στη σύγχρονη λαογραφική έρευνα*. Εκδόσεις Ατραπός, 2008, σελ. 138.
- Δ. Β. Γραμμένος: «Κείμενα, αντικείμενα, εικόνες. Η χρήση της θεματικής ενότητας στην επανέκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης». *Αρχαιολογία και Τέχνες*, αρ. 106, σελ. 78.
- Κ. Τουλούμης: “Σκόρπια μνήμη: Αφηγήσεις με βάση το τοπίο, τα πρόσωπα και τα επιφανειακά ευρήματα από την ανασκαφή στο Δισπηλιό”, Περιοδικό *Ανάσκαμμα*, τ. 1, 2008, σελ. 30.
- Ε. Βαλτικός, “Memory and Stones - The Greek landscape carrier of culture / Μνήμη & Λίθοι - Το ελληνικό τοπίο φορέας πολιτισμού”, Αθήνα 2015, σελ. 38.

23. «Δράσεις αξιολόγησης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης: Δύο έρευνες κοινού» (με τις Πολυξένη Αδάμ-Βελένη και Πολυξένη Γεωργάκη). *Τετράδια Μουσειολογίας*, τ. 6, 2009, σελ. 64-67.

Παρουσίαση όλων των δράσεων αξιολόγησης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο θεματικού αφιερώματος για την αξιολόγηση στα μουσεία και τη διεξαγωγή ερευνών κοινού.

24. “Μουσεία και Κοινωνική Αλλαγή”. *Δελτίο του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM)*, αρ. 10, σελ. 3-7.

Στο κείμενο αυτό επιχειρώ μία κριτική παρουσίαση του ρόλου των μουσείων στην κατεύθυνση της κοινωνικής αλλαγής μέσα από δράσεις στήριξης των κοινοτήτων και καταπολέμησης των κοινωνικών διακρίσεων και των ανισοτήτων. Για τον σκοπό αυτό αντλώ από τον χώρο των μνημονικών και μουσειολογικών σπουδών παραδείγματα διανοητικής πρόσβασης στις μουσειακές συλλογές αλλά και ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας

ατόμων και ομάδων, παραδείγματα τα οποία προτρέπουν σε κριτική προσέγγιση των μουσειακών αναπαραστάσεων και των θεσμών που τις υποστηρίζουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-Γ. Κακαβάς και Ε. Ρώσσιου, «Η άρρηκτη σχέση Τέχνης, Σχολείου και Μουσείου. Η περίπτωση του Επιγραφικού και Νομισματικού Μουσείου», Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου *Διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις στο σχολείο του 21ου αιώνα*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ) και Στέγη Γραμμάτων & Τεχνών Ιδρύματος Ωνάση, 2-4 Οκτωβρίου 2015, σελ. 83. [http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Tehnes/2016/Praktika_Synedriou/Mikri_Skini/9_Synedria_Eniaia-Tehnes_entos_&_ektos_Sholeiou.pdf]

25. «Εθνογραφικά μουσεία του 21ου αιώνα: Η πραγμάτευση της πολιτισμικής ετερότητας». Περιοδικό *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 14/10/2014, επιμ. αφιερώματος Μάρλεν Μούλιου.

Στο άρθρο επιχειρώ να ανιχνεύσω τον ρόλο των εθνογραφικών μουσείων μέσα στα δεδομένα της νέας πολιτικής πραγματικότητας που ζει η Ευρώπη τα τελευταία χρόνια, αυτή της ανόδου της ακροδεξιάς, της συντηρητικοποίησης των πολιτών και της απειλούμενης κατάρρευσης των θεμελιωδών ιδεωδών της δημοκρατίας και της ανοχής προς τον Άλλον. Αναζητώ τις προκλήσεις των επιμελητών όσον αφορά τη χρήση της πολιτισμικής τεχνολογίας, την διερεύνηση του μουσειακού κοινού, την αναπαράσταση της πολιτισμικής ετερότητας αλλά και την, εκπαιδευτικά, πολύτιμη, δυνατότητα που δίνουν τα εθνογραφικά μουσεία για την επίτευξη μειονοτικών πολιτισμικών ταυτοτήτων.

Παρουσίαση στον ιστότοπο του περιοδικού *Αρχαιολογία και Τέχνες*: (<http://www.archaiologia.gr/blog/2014/06/16/ta-μουσεια-και-η-μουσειολογια-στη-συγγ/>).

Πλήρες άρθρο στο:

<http://www.archaiologia.gr/blog/2014/10/13/%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87-8/>

26. “Ethnographic museums of the 21st century. Negotiating cultural diversity”. Αγγλόφωνη έκδοση του περιοδικού *Αρχαιολογία και Τέχνες* (Archaeology and the Arts), 11/5/2015.

Πλήρες άρθρο στο:

<https://www.archaeology.wiki/blog/2015/05/11/museums-museology-modern-society-new-challenges-new-relationships-part-7/>

Η αγγλόφωνη δημοσίευση του παραπάνω κειμένου.

27. «Εμείς και οι άλλοι. Τα εθνογραφικά μουσεία τον 21^ο αιώνα». *Αρχαιολογία και Τέχνες* [έντυπη συλλεκτική έκδοση], τ. 122, Δεκέμβριος 2016, σσ. 104-109.

Επεξεργασία του παραπάνω άρθρου με αφορμή το πρώτο συλλεκτικό τεύχος του περιοδικού *Αρχαιολογία και Τέχνες* (Δεκέμβριος 2016).

Με ποιον τρόπο τα εθνογραφικά μουσεία, προϊόντα της αποικιοκρατίας που ήθελε τη Δύση μοναδικό πρωταγωνιστή στην παραγωγή της γνώσης, μπορούν να ανταποκριθούν στις πολιτικές, κοινωνικές και δημογραφικές προκλήσεις της εποχής μας; Πώς τα μουσεία αυτά ανακατασκευάζουν και πραγματεύονται την εθνοτική και πολιτισμική ετερότητα σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης, πληθυσμιακών μετακινήσεων, άμβλυνσης των διαφορών αλλά και έντονης ανάπτυξης του εθνικισμού και της μισαλλοδοξίας;

Πλήρες άρθρο στο:

https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2017/11/122_104-109.pdf

28. “Artists-as-curators in museums: Observations on contemporary wunderkammern” (με την Α. Αδαμοπούλου). Διεθνές περιοδικό *THEMA, La revue des Musées de la civilization*, no 4 (“*Museums Without Curators*”), 2016, σσ. 36-49.

Το άρθρο παρουσιάζει μία σειρά εκθεσιακών πρότζεκτ στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, στα οποία καλλιτέχνες-επιμελητές χρησιμοποιούν αντικείμενα από τις μόνιμες συλλογές μουσείων, αξιοποιώντας τη δομή, μορφή και λειτουργία του *cabinet of curiosity* ή *wunderkammer*. Συνδυάζοντας δύο διαφορετικές οπτικές, αυτής της μουσειολογίας και αυτή της ιστορίας της τέχνης, διερευνώνται τρόποι με τους οποίους η σύγχρονη εικαστική-επιμελητική πρακτική μπορεί να κρίνει, να σχολιάσει ή να φωτίσει όψεις της ιστορίας και της θεσμικής λειτουργίας των μουσείων. Η αξιοποίηση της σύγχρονης τέχνης σε μουσεία που δεν εκθέτουν έργα τέχνης θέτει ενδιαφέροντα και εν πολλοίς αναστοχαστικά ερωτήματα, όσον αφορά όχι μόνο τη σημασία των εκθεμάτων τους αλλά και το νόημα καθιερωμένων και «αδιαμφισβήτητων» μουσειακών διαδικασιών, όπως η ταξινόμηση, η τεκμηρίωση και η συλλογή των αντικειμένων, η πρόσληψή τους και φυσικά, η έκθεσή τους στο κοινό.

Πλήρες άρθρο στο:

<https://thema.mcq.org/index.php/Thema/article/.../pdf>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ:

-M. Viau-Courville, “Sans conservateurs (-chercheurs) - Without (Scholar) Curator”, Editorial, *THEMA* no 4, 2016, σελ. 6 και 9.

IV. ΣΕ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

29. «Αποκλείοντας τα αντικείμενα από το φυσικό τους περιβάλλον: Μια περιήγηση στην ιστορία των μουσειακών χώρων του ελληνικού κόσμου». *Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος "Ελλάδα"*, Εκδόσεις ΔΟΜΗ, Αθήνα 2003, σελ. 370-372.

Χρήση απόψεων της σύγχρονης μουσειολογίας προκειμένου να καταδειχθεί η σχέση μεταξύ της παρουσίασης αντικειμένων και του τρόπου με τον οποίο, ο θεατής διαμορφώνει τις γνώσεις του για το παρελθόν. Αξιοποιούνται παραδείγματα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

30. «Μουσειολογία: Οι ελληνικές όψεις μιας νέας επιστήμης». *Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος "Ελλάδα"*, Εκδόσεις ΔΟΜΗ, Αθήνα 2003, σελ. 367-369.

Η θεωρητική ανάλυση της εκθεσιακής πρακτικής όσον αφορά τους τρόπους ανάγνωσης των εκθέσεων: α. Το παραδοσιακό μουσείο, β. Οι πρώτες μουσειογραφικές αλλαγές, γ. Η παροχή ιστορικής γνώσης και κοινωνικού πλαισίου. Εξετάζονται επίσης θεωρητικές και πρακτικές όψεις του διαλόγου των ελληνικών μουσείων με το κοινό, όπως αυτός διεξάγεται στα ελληνικά μουσειακά πράγματα.

V. POSTER ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

31. *"In a... hidden museum"* (με τον Καθ. της Ιατρικής Σχολής και Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ανδρέα Φωτόπουλο). *17η ετήσια Συνάντηση Πανεπιστημιακών Μουσείων UNIVERSEUM (XVII Universeum Annual Meeting)*, Άμστερνταμ και Ουτρέχτη, 9-10 Ιουνίου 2016.

Στο πόστερ παρουσιάζεται για λογαριασμό της ετήσιας συνάντησης πανεπιστημιακών μουσείων UNIVERSEUM (θέμα: "Connecting Collections"), η πρωτότυπη εκπαιδευτική δράση του Λαογραφικού Μουσείου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων που ανέλαβα το 2015 με την Καθ. Κ. Μπάδα και τις μεταπτυχιακές φοιτήτριες Σ. Κίγκα και Ν. Καλογεροπούλου. Η δράση αφορούσε την πολιτισμική σημασία της συλλογής και της δωρεάς, καθώς και

τον ρόλο του μουσειακού επιμελητή στη διατήρηση του προνεωτερικού υλικού πολιτισμού.

32. “Αρχαιότητα, Αρχαιολογία και Ελληνικότητα στην Ελλάδα του 20ου αιώνα (Μουσείο Μπενάκη, 10-12 Ιανουαρίου 2007). Μουσειολογικές εισηγήσεις και προβληματισμοί”. Παρουσίαση του συνεδρίου, Περιοδικό Βυζαντινού Μουσείου, *Ilissia*, τ. 1.

Παρουσίαση των μουσειολογικών προβληματισμών του σημαντικού ομώνυμου συνεδρίου, το οποίο κατέδειξε τη σχέση του αρχαίου παρελθόντος και της επιστήμης της αρχαιολογίας με τις νεωτερικές διαδικασίες συγκρότησης του έθνους στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα.

33. “Η μνήμη της ύλης”.

Κριτικό σημείωμα στον κατάλογο της έκθεσης του Τάκη Στεφάνου “Υλες-Μνήμη” στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων (2012), όπου υποστηρίζεται η ένταξη του σύγχρονου εικαστικού έργου σε ιστορικά και αρχαιολογικά μουσεία.

34. “Museums and Difficult Heritage” (ICMAH Annual Conference, Ελσίνκι, 16-18 Ιουνίου 2011). Υπό δημοσίευση στο περιοδικό του Βυζαντινού Μουσείου, *Ilissia*, τ. 9.

Παρουσίαση του ομώνυμου συνεδρίου. Στο κείμενο επιχειρώ τη σύνδεση των βασικών εισηγήσεων του συνεδρίου με ένα ευρύτερο προβληματισμό γύρω από τις εθνογραφικές προσγγίσεις της μουσειακής κληρονομιάς. [Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

35. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Museums, museum education and ‘difficult heritage’

Ειδικό τεύχος του διεθνούς περιοδικού ανοικτής πρόσβασης, με κριτές, *MuseumEdu* (με την Ελένη Αποστολίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Διδακτικής της Ιστορίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

Τα τελευταία χρόνια η μουσειολογική έρευνα δίνει έμφαση στο το θέμα της «δύσκολης κληρονομιάς». Το όρο εισήγαγε το 2009 η Sharon McDonald στο βιβλίο της *Δύσκολη κληρονομιά: Διαπραγματευόμενοι το ναζιστικό παρελθόν στη Νυρεμβέργη και αλλού* και αναφέρεται σε πτυχές του παρελθόντος που δεν προάγουν θετικές ή ηρωικές ατομικές και κοινωνικές ταυτότητες, καθώς και σε αφηγήσεις που προκαλούν κοινωνικές διαφορές και συγκρούσεις.

Ποιος είναι ο ρόλος των μουσείων και της μουσειακής εκπαίδευσης στη διαχείριση «δύσκολων» και αμφιλεγόμενων ιστορικών θεμάτων; Πώς αντιμετωπίζουμε τα θέματα αυτά στο πλαίσιο της ιστορικής εκπαίδευσης; Πώς προάγεται η καλλιέργεια της κριτικής ιστορικής σκέψης, τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες επισκέπτες;

Το ειδικό αυτό τεύχος του *Museumedu* συγκεντρώνει μελέτες από ιστορικούς, εκπαιδευτικούς, αρχαιολόγους, μουσειολόγους, επιμελητές μουσείων και μουσειοπαιδαγωγούς, οι οποίοι παρουσιάζουν τρόπους μουσειακής και παιδαγωγικής αξιοποίησης περιπτώσεων «δύσκολης» πολιτιστικής κληρονομιάς σε σχέση με μνημεία, μουσεία, εκθέσεις, ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους και πολιτισμικά τοπία.

Το ειδικό τεύχος κυκλοφόρησε εξολοκλήρου στην αγγλική γλώσσα το φθινόπωρο του 2018.

Συμμετέχουν με κείμενά τους οι:

1. Ελένη Κοτζαμποπούλου, Υπουργείο Πολιτισμού
2. Yehudit Kol-Inbar, Μουσείο Yad-Vashem, Ιερουσαλήμ
3. Ιωάννης Πούλιος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
4. Ανδρέας Ανδρέου, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
5. Κώστας Κασβίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
6. Άγγελος Παληκίδης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
7. Γεωργία Κουσερή, Υπουργείο Παιδείας
8. Ευαγγελία Σαρηγιάννη, Υπουργείο Παιδείας
9. Maria-Auxiliadora Schmidt, Federal University of Paraná, Βραζιλία
10. Ana Claudia Urban, Federal University of Paraná, Βραζιλία
11. Kay Traille, Kennesaw State University, ΗΠΑ

Εισαγωγή: Εσθήρ Σολομών και Ελένη Αποστολίδου

[Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

ΕΡΓΟ ΥΠΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

36. «Αγγίζοντας με τα μάτια. Βλέποντας με τα χέρια. Η σημασία της αφής στα μουσεία». Στο *Μουσεία 09. Προσβασιμότητα στα Μουσεία*. Πρακτικά του ομότιτλου συμποσίου που διοργανώθηκε από το Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσειολογία» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Εκδόσεις Εντευκτήριο.

Στο κείμενο διερευνώνται οι δυνατότητες ένταξης της αίσθησης της αφής στη μουσειακή εμπειρία, καθώς και η συμβολή τυφλών επισκεπτών στον σχεδιασμό απτικών περιηγήσεων, τόσο για βλέποντες όσο και για μη-βλέποντες. Παρά την πρωτοκαθεδρία της όρασης στον δυτικό πολιτισμό και την αντίληψη ότι μόνο βλέποντας είναι σε θέση κανείς να γνωρίζει και να καταλαβαίνει τι συμβαίνει γύρω του, η αφή επιτρέπει την κατανόηση χαρακτηριστικών των μουσειακών εκθεμάτων που μόνο με τα μάτια δεν είναι ορατές, ενθαρρύνοντας τον ερμηνευτικό επαναπροσδιορισμό της ταυτότητας των αντικειμένων, αλλά και τη συμβολική ιδιοποίησή τους από τον επισκέπτη μέσω της απτικής εξερεύνησης.

[Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

37. «“Entangled” Archaeological Objects: A Debate on the Significance of Museum Practice». Στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου *Museums and Difficult Heritage, Acts of the ICMAH Annual Conference* (Ελσίνκι, 16-18 Ιουνίου 2011).

Το 1979, η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να εντάξει μινωικά αντικείμενα σε περιοδικές εκθέσεις στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι και το Μητροπολιτικό Μουσείο στη Νέα Υόρκη προκάλεσε εντυπωσιακές σε όγκο διαδηλώσεις μπροστά στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, όπου φοιτητές, γεωργοί ακόμη και ιερείς από όλη την Κρήτη, ορισμένοι από τους οποίους δεν είχαν ποτέ επισκεφθεί το εσωτερικό του Μουσείου, αντέδρασαν για μέρες ενάντια στο “ξερίζωμα” και την “εξαγωγή” της αρχαιολογικής κληρονομιάς τους, γεγονός που οδήγησε στη θριαμβευτική ακύρωση της συμμετοχής του κρητικού μουσείου στις παραπάνω εκθέσεις.

Το άρθρο παρουσιάζει τα γεγονότα (τα οποία έχουν ήδη αναλυθεί στη σχετική ανθρωπολογική βιβλιογραφία), συνδέοντάς τα με τη σημασία της μινωικής αρχαιολογικής κληρονομιάς στη σύγχρονη Κρήτη. Αξιοποιεί δεδομένα της εθνογραφικής έρευνας προκειμένου να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο, οι κάτοικοι της Κρήτης που πήραν μέρος στις διαδηλώσεις θυμούνται τα γεγονότα και τα επανεξηγετούν στο παρόν, στο πλαίσιο μνημονικών διαδικασιών συγκρότησης της τοπικής, εθνικής και υπερεθνικής ταυτότητάς τους.

Παρουσίαση στον ιστότοπο του συνεδρίου:

http://www.imam2011.net/abstracts/program_Solomon.pdf

[Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

38. “Minoan columns and the ‘Knossian red’: Thoughts about the re-production of the past in the present of Crete”. Στο F. Sattler & A. Simandiraki-Grimshaw (επιμ.), *Replica Knowledge: An Archaeology of the Multiple Past*. Berlin: Humboldt-Universität zu Berlin - Centre for Cultural Techniques, Berlin.

Οι χαρακτηριστικές κόκκινες κωνικές κολόνες οπλισμένου σκυροδέματος της αναστηλωμένης Κνωσού και το λεγόμενο «μινωικό» ή «κνωσανό» κόκκινο χρώμα αποτελούν εμβληματικά στοιχεία του μινωικού πολιτισμού. Παρότι δεν αντιπροσωπεύουν πρωτότυπα αρχαιολογικά ευρήματα, έχουν αναπαραχθεί ευρύτατα μέσα από ένα μεγάλο φάσμα αντιγράφων και οπτικών αναπαραστάσεων της Κρήτης και του μινωικού πολιτισμού αλλά και εννοιών όπως η παράδοση, η νεωτερικότητα, η κρητική ταυτότητα, ή ακόμα και η αρμονική σχέση του ανθρώπου με τους συνανθρώπους του και τη φύση. Ως αντίγραφα ενός αναστηλωμένου μνημείου, οι μινωικές κολόνες εμπλέκονται σε πλήθος σημασιολογικών πεδίων, τα οποία τροφοδοτούν τη θεωρητική και ευρύτερα φιλοσοφική έρευνα γύρω από την κοινωνική και επιστημολογική αξία των αρχαιολογικών αντιγράφων. Πρόκειται για ένα πολύπλοκο παιχνίδι που περιλαμβάνει τα κατάλοιπα του αρχαίου μνημείου, την αμφιλεγόμενη

αποκατάστασή τους από τον Άρθουρ Έβανς και την επιστημονική ομάδα του, τις ανακατασκευές τους, τα τρισδιάστατα αντίγραφα τους, τις οπτικές τους χρήσεις και φυσικά τις κοινωνικές τους σημασίες. Στο πλαίσιο αυτό, η εθνογραφική έρευνα αναφορικά με την πρόσληψη και χρήση των μινωικών κίωνων αποκαλύπτει την εμπλοκή ποικίλων κοινωνικών ομάδων με το παρελθόν (και το παρόν) της Κρήτης, καθώς επίσης και με τη διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου της Κνωσού και της εικόνας του.

[Βλ. Συμπληρωματικό υλικό-βεβαιώσεις]

39. «Για τη διαχείριση της ιστορικότητας: Τα νεκροταφεία της Θεσσαλονίκης ως πολιτιστική κληρονομιά» (με τη Σ. Γκαλινίκη). Στο Β. Νιτσιάκος, Π. Ποτηρόπουλος & Ι. Δρίνης (επιμ.), *Πολιτιστικές Κληρονομίες: Νέες αναγνώσεις-Κριτικές προσεγγίσεις*. Πρακτικά της ομώνυμης συνάντησης, Θεσσαλονίκη, Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, 4-5 Μαρτίου 2017.

Ποια είναι τα ιστορικά νεκροταφεία της Θεσσαλονίκης; Πρωτίστως, ποια νοούνται ως ιστορικά και ποια όχι; Τι είδους κληρονομιά συνιστούν τα νεκροταφεία που έχουν τα ίδια «θανατωθεί» μετά την καταστροφή/κατάργησή τους ή την εσκεμμένη αποσιώπηση της ύπαρξής τους; Είναι η μνήμη τής απάλειψης ενός ιστορικού ίχνους πολιτιστική κληρονομιά; Κι αν ναι, έχει ανάγκη από την επινόηση μιας νέας υλικότητας;

Στο κείμενο εξετάζονται οι κοινωνικές και ιδεολογικές σχέσεις που απηχεί ή/και διαπραγματεύεται η διαχείρισή των ιστορικών νεκροταφείων της πόλης και δίνεται έμφαση σε συναρτώμενα ζητήματα συλλογικής μνήμης στη Θεσσαλονίκη όσον αφορά επίμαχα ιστορικά γεγονότα, καθώς και πληθυσμούς και συλλογικότητες που δεν υφίστανται πλέον.

40. «Μουσειολογία και διασπορικές κοινότητες: Το Μουσείο της Kehila Kedosha Yanina στη Νέα Υόρκη» (με τη Marcia Haddad Ikonomopoulos). Στο *Ελληνική Διασπορά. Υλικές, Άυλες Μαρτυρίες και Ταυτότητες*, Πρακτικά του ομώνυμου συμποσίου (Θεσσαλονίκη 18-20 Μαΐου 2017).

Το Μουσείο της Kehila Kedosha Janina, της γιαννιωτοεβραϊκής κοινότητας της Νέας Υόρκης, ιδρύθηκε το 1997 στον γυναικωνίτη της ομώνυμης Συναγωγής.

Αποτελεί μια ενδιαφέρουσα περίπτωση μεταναστευτικού μουσείου καθώς εμπλέκεται στην αναπαράσταση ενός ιστορικού φαινομένου, της μετανάστευσης της μισής και πλέον ρωμανιώτικης εβραϊκής κοινότητας των Ιωαννίνων κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Το Μουσείο αποτυπώνει ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας τόσο της Ηπείρου, όσο και του μεταναστευτικού παλίμψηστου των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατέχει επίσης σημαντικό ρόλο στη βιομηχανία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς αποτελεί δημοφιλή τόπο επίσκεψης σε μία εμβληματική περιοχή, το Μανχάταν της Νέας Υόρκης, συνδυάζοντας την πολιτιστική κληρονομιά και τον γενεαλογικό τουρισμό με τις έννοιες της κοινωνικής ταυτότητας και της ψυχαγωγίας.

Το Μουσείο απλώνει γέφυρες επικοινωνίας ανάμεσα σε ποικίλους τόπους, χρόνους και ανθρώπους. Γίνεται έτσι χώρος συνάντησης και επικοινωνίας μεταξύ τους, ένα συμβολικό έρεισμα για τη συγκρότηση μιας εν εξελίξει γιαννιωτοεβραϊκής ταυτότητας, εν πολλοίς κατασκευασμένης στο «ρευστό» παρόν της μετανεωτερικότητας.

Το άρθρο παρουσιάζει τη δράση του μουσείου στη συγκρότηση της ιδιαίτερης αυτής διασπορικής ταυτότητας μεταναστών τέταρτης και πέμπτης γενιάς, η οποία συνδυάζει την εβραϊκή με την ελληνική κουλτούρα και τη διαρκή συναισθηματική αναφορά στα Γιάννενα, εμβληματικό τόπο καταγωγής και συμβολικής επιστροφής πολλών επισκεπτών και υποστηρικτών του μουσείου.

37. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ

Contested Antiquity: Archaeological Heritage and Social Conflict in Greece and Cyprus

(Δημοσίευση υπό έγκριση από τον εκδοτικό οίκο Indiana University Press. Κυκλοφορία βάσει συμβολαίου: Σεπτέμβριος 2020)

Στο πλαίσιο των κοινωνικών προσεγγίσεων της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο τόμος *Contested Antiquity*, μια συλλογή δοκιμίων γραμμένων από νέους Έλληνες επιστήμονες, θέτει σε αμφισβήτηση το συμβολικό κύρος και την ομοιογενή σημασία και πρόσληψη της αρχαιολογικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και την Κύπρο. Αξιοποιώντας και συνδυάζοντας ερευνητικές πρακτικές από τον χώρο της ιστορίας της αρχαιολογίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της μουσειολογίας, των πολιτισμικών σπουδών και της αρχαιολογικής εθνογραφίας, οι συγγραφείς πραγματεύονται ένα ευρύ φάσμα

κοινωνικών αντιπαραθέσεων που σχετίζονται με την ερμηνεία, χρήση, προβολή και διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς στις δύο χώρες Προχωρώντας πέρα από τη σχέση μεταξύ αρχαιότητας και ελληνικής εθνικής ταυτότητας, στον τόμο διερευνάται ο ρόλος της αρχαιολογικής κληρονομιάς ως «σκηνής» πολέμων της μνήμης και σύγκρουσης αντιλήψεων, αξιών και κοινωνικών ταυτοτήτων, ενώ αναδεικνύονται ζητήματα αντιθετικών αφηγήσεων του παρελθόντος, πολιτισμικής ηγεμονίας, τραύματος, καθώς και της εμπλοκής της σύγχρονης τέχνης στη σύγχρονη αρχαιολογική πρακτική.

Συμμετέχουν με κείμενά τους οι:

1. Άρης Αναγνωστόπουλος, Ιρλανδικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, Αθήνα
2. Ιωάννα Αντωνιάδου, ανεξάρτητη ερευνήτρια
3. Ελεάνα Γιαλούρη, Πάντειο Πανεπιστήμιο
4. Ανδρομάχη Γκαζή, Πάντειο Πανεπιστήμιο
5. Στυλιάνα Γκαλινίκη, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
6. Κατερίνα Κωνσταντίνου, Πάντειο Πανεπιστήμιο
7. Μάρλεν Μούλιου, Πανεπιστήμιο Αθηνών
8. Αλεξάνδρα Μπούνια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
9. Πωλίνα Νικολάου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
10. Δημήτρης Πλάντζος, Πανεπιστήμιο Αθηνών
11. Ελπίδα Ρίκου, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
12. Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
13. Νίκη Σακκά, Υπουργείο Πολιτισμού
14. Λένα Στεφάνου, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Εισαγωγή: Εσθήρ Σολομών

Ιωάννινα, 20 Οκτωβρίου 2020